

DETALJPLAN FÖR OMRÅDET NORR OM NORDSTAN

GESTALTNINGSPROGRAM

9 JANUARI 2020

FQIAB arkitekter

Göteborgs
Stad

FQIAB

Dp norr om Nordstan, gestaltningsprogram, samråd
2020-01-09

Gestltningsprogrammet har utarbetats av FOJAB i samarbete med Göteborgs stad.

PROJEKTGRUPP

Emir Aganovic, stadsbyggnadskontoret Göteborgs stad

Magdalena Hedman, FOJAB

Ninnie Hedström, FOJAB

David Ottosson, FOJAB

FOTO, ILLUSTRATIONER & GRAFIK

FOJAB och Göteborgs Stad, om inget annat anges

INNEHÅLL

01 SAMMANFATTNING

02 INLEDNING

BAKGRUND
SYFTE OCH MÅL
AVGRÄNSNING
ARBETSPROCESS
UNDERLAG
LÄSANVISNING

03 UTGÅNGSPUNKTER

MÅL OCH VISIONER
BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN OCH
PLANERAD UTVECKLING

04 KVALITETER

EKOLGISKA KVALITETER
SOCIALA KVALITETER
EKONOMISKA KVALITETER

05 ÖVERGRIPANDE STRATEGIER FÖR GESTALTNING

STRÅK
PLATSER
BEBYGGELSE
GRÖNSKA OCH VATTEN
FUNKTIONER

06 GESTALTNINGSPRINCIPER

BOULEVARDEN
HÅLLPLATS KANALTORGET
NILS ERICSONSGATAN OCH
BOULEVARDPLATSEN
VÄSTLÄNKENS UPPGÅNG
BARRIÄRER OCH TILLGÄNGLIGHET

07 FORTSATT ARBETE

01. SAMMANFATTNING

Området norr om Nordstan ingår i stadsutvecklingsprojektet Älvstaden, delområde Centralenområdet. Området kommer att genomgå omfattande förändringar inom de närmsta åren. Idag utgör området främst kommunikationsyta, framförallt för motortrafik och spårvägstrafik. Det omfattar del av Götaälvbron, Södra Sjöfarten, Bergslagsgatan, Kanaltorgsgatan och Nils Ericsonsgatan. I framtiden kommer området att innehålla stadsbebyggelse med blandade funktioner, offentliga rum där gående och cyklister är prioriterade, mötesplatser och två entréer till Västlänkens västra uppgång tillhörande station Centralen.

För att området norr om Nordstan ska utvecklas till en attraktiv och integrerad del av centrala Göteborg krävs att vissa kvaliteter skapas. Dessa kvaliteter har definierats i tidigare planering av Älvstaden, Centralenområdet och Västlänken. I detta gestaltungsprogram specificeras kvaliteterna ytterligare, nu med utgångspunkt särskilt i området norr om Nordstan.

De kvaliteter som eftersträvas i området norr om Nordstan kan delvis uppfyllas genom den markanvändning som regleras i detaljplanen. Utöver detta krävs att de offentliga rummen gestaltas med omsorg. I detta gestaltungsprogram beskrivs vad en sådan gestaltning innebär.

Med utgångspunkt i tidigare mål och riktlinjer för utveckling av aktuellt område beskrivs i detta gestaltungsprogram övergripande strategier för gestaltning av området samt gestaltungsprinciper för specifika delar av området. De övergripande gestaltungsprinciperna rör stråk, platser, bebyggelse, grönska och vatten samt funktioner i stadsrummen. De specifika gestaltungsprinciperna rör den framtida boulevarden och Stadstjänaregatans mynning, hållplats Kanaltorget, Nils Ericsonsgatan och platsbildningen vid Nordstans nordöstra hörn, de båda entréerna till Västlänkens västra uppgång tillhörande station Centralen och de barriärer och kopplingar som gatorna och kollektivtrafikramperna inom området utgör.

Gestaltungsprinciperna är uppdelade i ett antal kategorier som alla utgör delar som kan påverkas vid framtida utveckling av området. Gestaltningen av dessa är avgörande för hur området kommer att fungera och upplevas av boende, verksamma och besökare.

02. INLEDNING

All stadsutveckling i Göteborg tar utgångspunkt i strävan att skapa en hållbar utveckling utifrån ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Detta innefattar bland annat att uppnå vissa kvaliteter i den fysiska miljön. De kvaliteter som är möjliga att hantera i samband med detaljplaneläggning av ett område är främst knutna till funktioner och/eller gestaltning av den fysiska miljön. I detta gestaltungsprogram fokuseras på kvaliteter som är möjliga att uppnå genom gestaltning.

BAKGRUND

Göteborgs stad arbetar med en ny detaljplan för området norr om Nordstan. Området ingår i stadsutvecklingsprojektet Älvstaden och berörs av den nya underjordiska järnväg som ska anläggas genom Göteborg, Västlänken. Detaljplanen möjliggör entréer till Västlänken (Västra uppgången Station Centralen), uppförande av ca 100 bostäder och 45 000 kvm verksamhetsyta samt kollektivtrafikramper som ansluter till Hisingsbron.

För att i möjligaste mån säkra de kvaliteter som eftersträvas i området har ett gestaltungsprogram tagits fram (detta dokument). Programmet utgår från de kvalitetsmål som formulerats i tidigare plan- och utvecklingsarbeten och inom ramen för aktuell detaljplan samt de sociala mål som definierats inom ramen för detaljplanarbetet.

SYFTE OCH MÅL

Syftet med detta gestaltungsprogram är att belysa vilka kvaliteter inom aktuellt detaljplaneområde som är särskilt viktiga för att området ska kunna utvecklas i enlighet med de visioner, mål och riktlinjer som definierats för området. Programmet utgör underlag för detaljplanen och avses ge vägledning i fortsatt planering och vid genomförande av planen så att önskade kvaliteter i området säkerställs.

Syftet med programmet är också att skapa samsyn kring de frågor som rör kvalitetsaspekter hos de aktörer som är involverade i utvecklingen av planområdet.

AVGRÄNSNING

Den geografiska avgränsningen av detta gestaltungsprogram får densamma som för aktuell detaljplan. Vad gäller sakfrågor avgränsas programmet till att omfatta kvalitetsfrågor som kan kopplas till den fysiska miljön och hanteras i samband med detaljplaneläggning.

ARBETSPROCESS

Detta gestaltungsprogram har tagits fram i samarbete mellan Göteborgs stad, fastighetsägare/exploatörer, Västtrafik och Trafikverket. Tre workshops har genomförts, där frågor om kvalitet diskuterats utifrån ett brett perspektiv. Resultatet av dessa workshops har sedan legat till grund för de principer och gestaltungsförslag som presenteras i programmet.

Arbetet med gestaltungsprogrammet har löpt parallellt med arbetet med den sociala och barnkonsekvensanalys som också gjorts inom ramen för detaljplanen. Dessa två arbetsprocesser har haft bäring på varandra.

UNDERLAG

Utöver det planeringsunderlag som är specifikt framtaget för aktuell detaljplan utgör även tidigare framtaget material för utvecklingen av Älvstaden och Västlänken underlag för detta gestaltungsprogram. Detta material omfattar utredningar i sakfrågor, visioner, mål och utvecklingsstrategier. Särskilt fokus har lagts vid att koppla diskussionen om kvalitet till de sociala frågor som är aktuella i arbetet med detaljplanen.

LÄSANVISNING

Denna rapport är en del av planhandlingarna till detaljplanen för området norr om Nordstan. De slutsatser som presenteras i rapporten har inarbetats i planförslaget, dels genom justeringar av förslaget, dels genom text i planbeskrivningen och bestämmelser i plankartan. Rapporten har också direkt bäring på den sociala och barnkonsekvensanalys som har tagits fram för planområdet.

Rapporten innehåller sex kapitel och två bilagor. Bilagorna är sammanfattningar av de workshops som har genomförts inom ramen för gestaltungsprogrammet. I slutet av rapporten finns en begreppslista.

I rapporten förkortas social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys SKA respektive BKA. Vid hänvisning till aktuell detaljplan avses den detaljplan som rapporten är en del av, det vill säga detaljplanen för området norr om Nordstan.

Vy från sydost med detaljplaneområdet i centrum

03. UTGÅNGSPUNKTER

Utgångspunkter för detta gestaltungsprogram är de ställnings-taganden som tidigare gjorts för utveckling av Älvstaden och Centralenområdet samt de sociala mål som definierats inom ramen för aktuellt planområde. I följande kapitel redogörs kort för dessa utgångspunkter.

MÅL OCH VISIONER

Vision Älvstaden

Älvstaden är ett av Nordens största stadsutvecklingsprojekt. Det omfattar Backaplan, Centralenområdet, Frihamnen, Gullbergsvass, Lindholmen, Ringön och Södra Älvstranden. I oktober 2012 antogs *Vision Älvstaden* av kommunfullmäktige, ett dokument som utgör basen för utvecklingen av Älvstaden. Där beskrivs visionen för Älvstadens utveckling och strategier för hur visionen ska uppnås. Visionen är att Älvstaden ska vara öppen för världen, inkluderande, grön och dynamisk. Strategierna handlar om att hela staden, möta vattnet och stärka den regionala kärnan.

VISION

STRATEGIER

- 6 ÖPPEN FÖR VÄRLDEN**
Älvstaden är öppen – in mot Göteborg och Västsverige – ut mot världen.
- 8 VARFÖR EN VISION?**
Det finns ett behov av att skapa en gemensam målbild, en vision för Älvstaden.
- 12 HELA STADEN**
Vi ska bygga samman staden över älven, den ska helas fysiskt och socialt.
- 20 MÖTA VATTNET**
Vattnet ska vara utvärderat i stadsrummet, det ska vara en tillgång för alla.
- 28 STÄRKA KÄRNAN**
För att möta de utmaningar som vi står inför måste kamskaperna och idéerna hos alla – stora som små – tas tillvara och utvecklas.
- 36 FRÅN VISION TILL GENOMFÖRANDE**
Det råder en stor samsyn om vilken stad vi ska skapa. Experter och göteborgare pekar i samma riktning.

Utdrag ur Vision Älvstaden

Centralenområdet stadsutvecklingsprogram 2.0

Vid utveckling av strategiskt viktiga områden i Göteborg arbetar Göteborgs stad med stadsutvecklingsprogram som planeringsverktyg. Området norr om nordstan omfattas av ett sådant program, *Centralenområdet stadsutvecklingsprogram 2.0*, färdigställt i mars 2016. I programmet redovisas mål för utveckling av området, vilka stadskvaliteter som ska finnas och strategier för hur målen ska uppnås och kvaliteterna skapas. Här nedan listas dessa i korthet, en mer utförlig beskrivning finns i stadsutvecklingsprogrammet.

Mål: Centralenområdet ska

- utvecklas till en välkomnande entré till Göteborg och Göteborgsregionen
- bli ett attraktivt kommunikationsnav och en regional mötesplats i tät innerstadsmiljö
- utvecklas till en tät, blandad och livfull stad med grönska, mötesplatser och stråk
- knytas till vattnet och till närliggande områden genom etablering av nya stråk
- bearbetas vad gäller infrastuktur, så att maximala möjligheter för ny bebyggelse och attraktiva platser skapas
- tillföras omkring 2000 nya bostäder och 16000 arbetstillfällen fram till år 2035

Stadskvaliteter: Centralenområdet ska

- vara inkluderande och levande del av staden med blandade funktioner
- innehålla ny bebyggelse i en tät och finmaskig stadsstruktur
- innehålla kontinuerliga gång- och cykelstråk i attraktiv miljö i ögonhöjd
- vara regionalt och lokalt tillgänglig på fotgängarens villkor

- byggas vidare på befintliga och nya kvaliteter ska integreras – grönska och vatten
- utgöra klimat- och miljösamt stadsbyggnad – lätt att leva hållbart

Huvudstrategier: Centralenområdet ska utvecklas genom att

- det skapas en attraktiv stadsmiljö och en livfull regional mötesplats
- det skapas starka stråk
- tillgängligheten till regionkärnan förbättras

Tematiska strategier: Centralenområdet ska utvecklas genom arbete med

- stadsbild och skala
- grönska och vatten
- trafik och mobilitet
- social hållbarhet

Västsvenska paketet

Västsvenska paketet är en finansieringslösning för infrastruktur som bidrar till att Västsvetrike kan växa och utvecklas. I Västsvenska paketet ingår flera olika projekt, som drivs av olika aktörer, bland annat Trafikverket, kommuner och regioner. Ett av projekten är järnvägssatsningen Västlänken, en ca 6 km lång dubbelspårig tunnel för pendeltåg genom centrala Göteborg. Byggstart skedde 2017/2018 och färdigställande planeras till 2026. De visioner och mål som formulerats inom ramen för Västsvenska paketet är också en av utgångspunkterna för föreliggande gestaltningsprogram. De fem övergripande målen för Västsvenska paketet är:

1. Större arbetsmarknadsregioner
2. En attraktiv kärna och utveckling längs huvudstråken
3. En konkurrenskraftig kollektivtrafik
4. En god livsmiljö
5. Bättre kvalitet för näringslivets transporter stärker den internationella konkurrenskraften

SKA/BKA - sociala mål

I den SKA/BKA som tagits fram för utvecklingen av aktuellt planområde har ett antal sociala mål formulerats. Målen har kategoriserats utifrån de sociala aspekterna sammanhållen stad, samspel, vardagsliv, identitet och hälsa och säkerhet. Nedan beskrivs målen i korthet. För en mer utförlig beskrivning, se SKA/BKA.

Sammanhållen stad: För att bidra till en sammanhållen stad är målet att främja möten mellan människor och att skapa rörelsefrihet.

Samspel: För att bidra till samspel är målet att främja möten mellan människor och integration mellan grupper, att skapa fysisk närhet mellan människor och rörelsefrihet, att ge utrymme för både exponering och avskildhet i det offentliga rummet och att skapa trygghet.

Fungerande vardagsliv: För att bidra till ett fungerande vardagsliv är målet att ge människor möjlighet att tillgodose sina återkommande behov och utföra dagliga sysslor, att tillgängliggöra till de funktioner som människor använder i sin vardag, att skapa rörelsefrihet och trygghet och att främja människors upplevelse av valmöjlighet och möjlighet till självförverkligande.

Identitet: För att bidra till att den fysiska miljön får en tydlig identitet och att människor kan identifiera sig med den är målet att få människor att känna sig delaktiga i ett större sammanhang, att de upplever en koppling till den miljö där de rör sig och vistas och att de uppfattar den som positivt laddad.

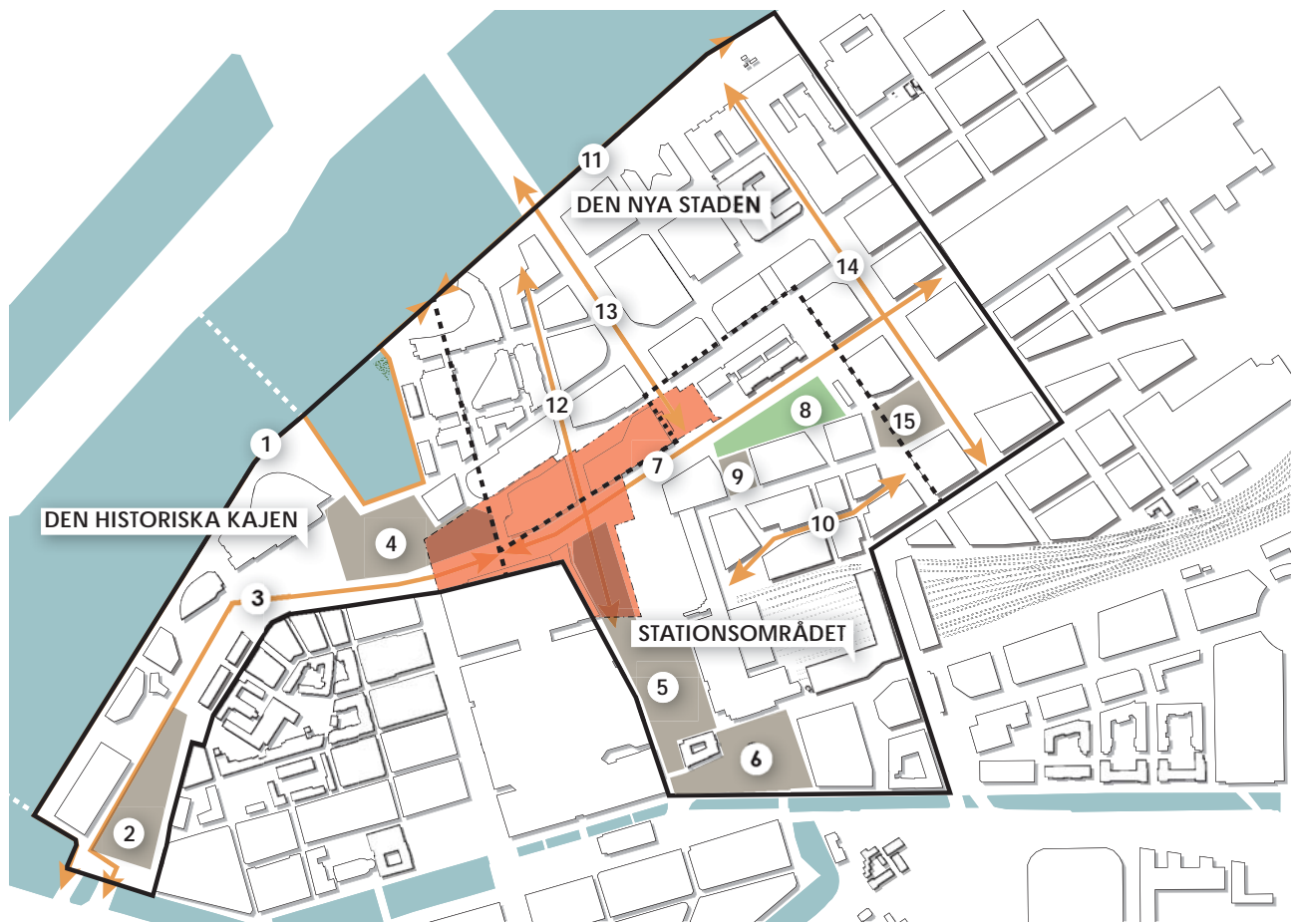
God hälsa och säkerhet: För att bidra till god hälsa och säkerhet är målet att människor inte utsätts för föroreningar eller buller, att rörelse främjas och stress minimeras, att människors behov av dagsljus, skugga och svalka tillgodoses och att trygghet skapas.

BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN OCH PLANERAD UTVECKLING

Befintliga förhållanden inom aktuellt planområde och i närliggande områden, i kombination med planerad utveckling, utgör utgångspunkter för arbetet med föreliggande gestaltungsprogram. Befintliga förhållanden och planerad utveckling har studerats med fokus på kvalitetsaspekter i syfte att kunna bevara och förstärka faktorer som bidrar till kvaliteter och bearbeta faktorer som har motsatt effekt. Befintliga förhållanden beskrivs närmare i planbeskrivningen till aktuellt detaljplan och i SKA/BKA.

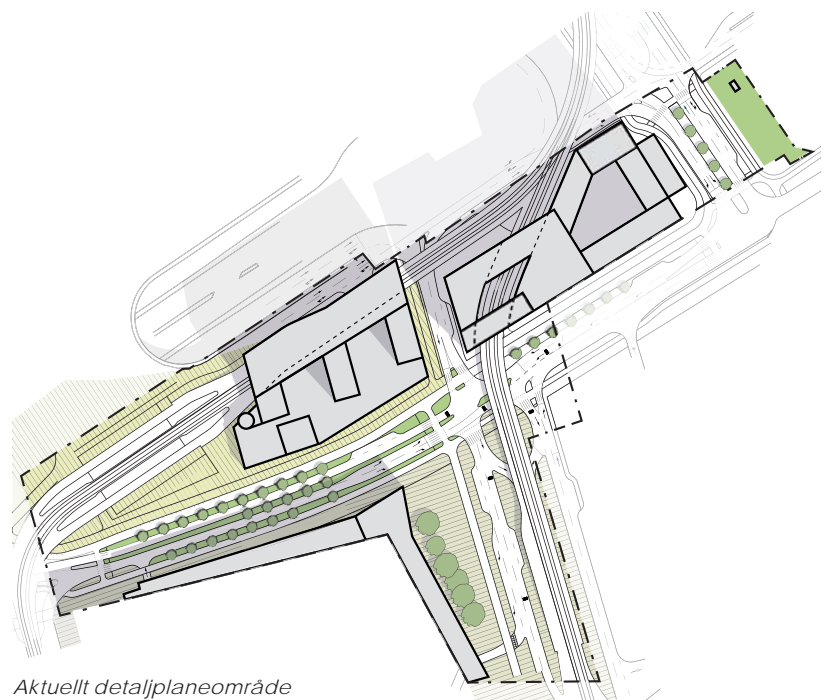
Aktuellt planområde ligger inom tre av de delområden som har identifierats i tidigare arbete med planering av Centralenområdet.

Inom varje karaktärsområde finns flera stråk, platser och parker som är av särskild betydelse. Dessa stadsrum finns noggrannare beskrivna i gestaltungsprogrammet för Centralenområdet.

Centralenrådets tre delområden (streckade linjer) och aktuellt detaljplaneområde (röd markering)

1. Kajstråket (västra)
2. Packhusplatsen
3. **Boulevarden (västra)**
4. Kanaltorget
5. Nils Ericsonsplatsen
6. Drottningtorget
7. **Boulevarden (östra)**
8. Bergslagsparken
9. Torg vid mittuppgången
10. Nils Ericsonplatsen - Gullbergsvass
11. Kajstråket (östra)/Kajparken
12. Nils Ericsonplatsen - Lilla Bommens kajtorg
13. Stadstjänaregatan
14. Kämpegatan
15. Östra Stationstorget

Aktuellt detaljplaneområde

04. KVALITETER

Fysiska miljöer kan ha egenskaper som utgör eller bidrar till att skapa kvaliteter. Vilka kvaliteter som är önskvärda i en stadsmiljö varierar beroende på kontext, utifrån vilket perspektiv de betraktas, etc.

I följande kapitel redovisas de kvaliteter som bedömts viktiga för utvecklingen av aktuellt planområde och för vilka gestaltningen av området har betydelse. På vilket sätt gestaltningen av området kan bidra till att önskade kvaliteter uppnås belyses i nästa kapitel.

EKOLOGISKA KVALITETER

Ekologiska värden som bidrar till önskad utveckling av aktuellt planområde är följande:

- **klimateanpassning** - planområdet ska anpassas efter befintliga klimatförhållanden och efter de framtida förändringar av klimatet som idag är kända
- **minskad klimatpåverkan** - planområdet ska bidra till minskad klimatpåverkan.
- **resurseffektivitet** - planområdet ska bidra till minskad resursförbrukning.
- **ekosystemtjänster** - området ska rymma ekosystemtjänster

SOCIALA KVALITETER

Sociala värden som bidrar till önskad utveckling av aktuellt planområde är följande:

- **tillgänglighet** - planområdet ska vara lokalt och regionalt tillgängligt med fokus på fotgängare, cyklister och kollektivtrafikresenärer
- **inkludering** - planområdet ska vara tillgängligt för alla boende och verksamma i Göteborg samt för besökare
- **aktivitet** - planområdet ska vara en levande del av staden och möjliggöra för aktivitet under stora delar av dygnet, veckan och året
- **attraktivitet** - planområdet ska erbjuda en attraktiv miljö i ögonhöjd och uppmuntra till såväl passage genom området som vistelse
- **trygghet** - planområdet ska bestå av stadsrum som upplevs trygga och säkra

Ordet kvalitet betyder "värdet av egenskaper som objekt, subjekt eller aktiviteter har". I detta gestaltungsprogram har egenskaper hos den fysiska miljön inom aktuellt planområde definierats, vilka bedöms ha ett värde utifrån ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Som tidigare nämnts har värdena definierats med utgångspunkt i tidigare ställningstaganden, planerad utveckling och sociala aspekter.

EKONOMISKA KVALITETER

Ekonomiska värden som bidrar till önskad utveckling av aktuellt planområde är följande:

- **kommunikation/rörlighet** - Västlänken bidrar till förbättrade kommunikationer och därmed ökad rörlighet, vilket har ett ekonomiskt värde utifrån ett samhällsperspektiv
- **arbetstillfällen** - utvecklingen av aktuellt planområde möjliggör fler arbetstillfällen genom de verksamhetsytor som medges
- **ekologisk och social hållbarhet** - de ekologiska och sociala värden som nämnts tidigare bedöms även ha ett ekonomiskt värde

05. ÖVERGRIPANDE STRATEGIER FÖR GESTALTNING

I följande kapitel beskrivs vilka övergripande strategier för gestaltning som bör användas vid utveckling av aktuellt planområde för att de kvaliteter som presenterats i föregående kapitel ska kunna uppnås. Varje strategi stödjer en eller flera kvaliteter. Samtliga strategier handlar om åtgärder i den fysiska miljön, vilka är möjliga att påverka i samband med utveckling av planområdet. Strategierna redovisas utifrån fem kategorier, vilka kan sägas utgöra byggstenar i stadsbyggnadssammanhang: stråk, platser, bebyggelse, grönska/vatten och funktioner.

STRÅK

Sammanhängande och finmaskigt gatunät: Gatustrukturen inom planområdet bör utformas så att den skapar ett sammanhängande och finmaskigt nät. Detta bidrar till att gatorna som offentliga rum och möjliga transportsträckor blir tillgängliga för alla människor. För att ytterligare stärka tillgängligheten bör barriärer undvikas, exempelvis hårt trafikerade gator, stora parkeringsytor och restytor, plan-skilda korsningar och utrymmen som upplevs som otrygga.

Ett sammanhängande och finmaskigt gatunät utan barriärer bidrar också till att orienterbarheten i staden ökar, att gång och cykel främjas som trafikslag och att rörelsefriheten för barn och ungdomar stärks.

Variation: Gatorna inom planområdet bör ges olika karaktär beroende på var de är belägna, hur de är kopplade till kringliggande gator och platsbildningar, deras relation till omgivande bebyggelse och vilka funktioner de rymmer. Variationen är viktig för att varje gata ska fungera så bra som möjligt, men också för att en varierad stadsmiljö ofta upplevs som mer attraktiv än en homogen stadsmiljö och dessutom tillgodoser fler människors behov och önskemål än en homogen stadsmiljö.

Bearbetad utformning: Varje enskild gata bör få en väl bearbetad utformning. Det är viktigt att utformningen på ett positivt sätt lyfter fram gatans egna funktioner och funktioner i omgivande bebyggelse, att material väljs med omsorg, att belysning och möbleringen är genomtänkt och att gröna inslag integreras i gaturummet. Vid utformning av gatan bör hänsyn tas till gatans funktioner, bredd och längd, läge i staden och kopplingar till andra gator och platsbildningar. Hänsyn bör även tas till funktioner i omgivande bebyggelse och bebyggelsens höjd och utformning.

Inom planområdet bör samtliga gator utformas med utgångspunkt i den gående och cyklande människan och med ambitionen att stärka barns och ungas rörelsefrihet i staden.

Genom att skapa ett sammanhängande och finmaskigt

gatunät och att låta varje enskild gata få en väl bearbetad utformning kan baksidor i stadslandskapet undvikas. Detta är viktigt för att inte skapa otrygga och ineffektiva miljöer.

Starka kopplingar: Aktuellt planområde spelar en viktig roll i det pågående arbetet att hel Göteborg som stad och att låta staden möta Göta älv. Starka kopplingar bör därför skapas mellan området och stadskärnan, Centralstationen, Göta älv och Hisingen. Kopplingarna bör i huvudsak vara fysiska, i bemärkelsen att människor ska kunna röra sig mellan de gator eller platser som är kopplade. Men även visuella kopplingar är betydelsefulla, liksom kopplingar som har med funktion att göra. Visuella kopplingar kan utgöras av till exempel siktlinjer eller gröna inslag som skapar ett synligt stråk. Funktionella kopplingar kan utgöras av till exempel kommersiella verksamheter som skapar ett tydligt stråk.

Gott mikroklimat: Ett gott mikroklimat bör eftersträvas genom utformningen av den övergripande gatustrukturen och varje enskild gata. Ett gott mikroklimat kan bland annat innebära vindreduktion, skydd för regn och snö, generösa ljusinsläpp och skydd för solexponering.

Miljö- och klimatsmarta lösningar: Gatunätet bör utformas så att det bidrar till miljö- och klimatsmarta lösningar i stadsmiljön och gör det möjligt för människor att göra miljö- och klimatsmarta val i sin vardag. Detta kan till exempel innebära att det skapas gena stråk, vilket främjar gång och cykel som trafikslag, och att dagvattenhantering integreras i gatumuljön.

<https://www.dpreview.com/forums/post/35249280> - 2019-12-13

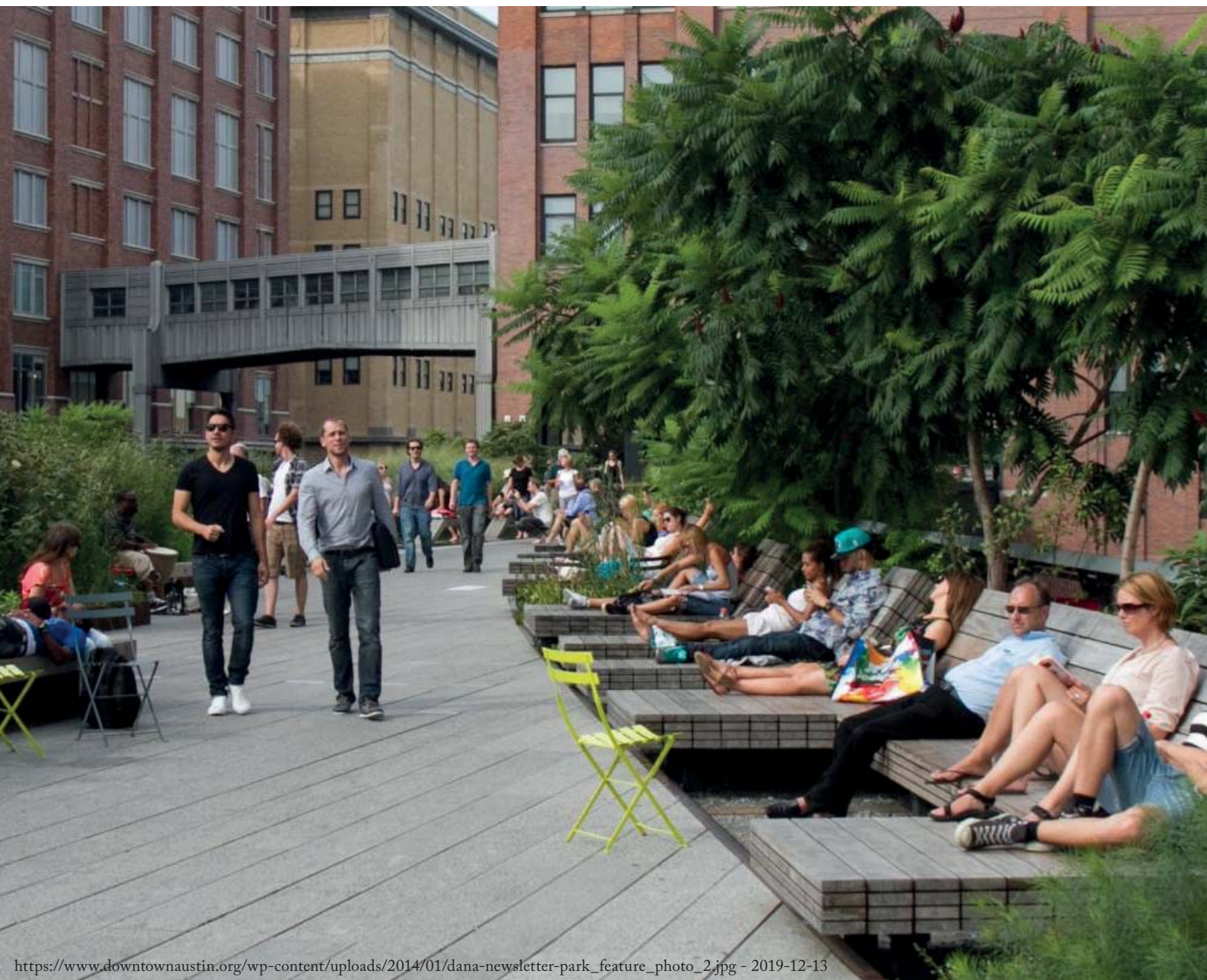
PLATSER

Strategiskt placerade platser: Platsbildningar bör infogas i det sammanhängande gatunätet. Dessa utgör, tillsammans med gatorna, stadens offentliga rum och kan bestå av torg, parker eller en utvidgad del av ett gaturum. Platserna bör placeras strategiskt, så att de fungerar väl tillsammans med omgivande miljöer, stödjer de funktioner som finns i närheten och skapar ett mervärde i stadslandskapet. De bör också placeras så att de blir tillgängliga för boende, verksamma och besökare i området. Platserna bör inte placeras så att de kan komma att utgöra barriärer i stadslandskapet, i form av exempelvis otrygga miljöer.

Variation: I likhet med gatorna, bör även platserna inom aktuellt planområde ges olika karaktär beroende på var de är belägna, hur de är kopplade till omgivningen, vilka funktioner de rymmer och vilka mervärden de avses skapa i stadslandskapet. Generellt finns det behov av olika typer av platser i en stad, exempelvis lugna platser för rekreation, intensiva platser för aktivitet, platser för spontana möten, platser att passera och platser att vistas på. Vissa platser kan också placeras och utformas så att en flexibel användning av dem möjliggöres. Oavsett vilken karaktär en plats ges är det viktigt att eftersträva att den i grunden är ickekommersiella rum i staden med ett välkomnande och inkluderande uttryck.

Bearbetad utformning: Varje enskild plats bör få en väl bearbetad utformning. Detta gäller såväl platsen som helhet, som utformningen av enskilda funktioner, materialval, belysning och möblering samt gröna inslag. Vid utformning av platser är det betydelsefullt att ta hänsyn till olika gruppers behov och önskemål om innehåll. Särskild hänsyn bör tas till barn och unga eftersom dessa grupper xxx

Gott mikroklimat: Eftersom många platser fungerar som vitelseytor är det särskilt viktigt att de har ett gott mikroklimat. Detta bör beaktas vid placering och utformning av varje enskild plats.

https://www.downtownaustin.org/wp-content/uploads/2014/01/dana-newsletter-park_feature_photo_2.jpg - 2019-12-13

BEBYGGELSE

Tät och sammanhängande bebyggelsestruktur: Ny bebyggelse bör placeras och utformas så att den skapar en tät och sammanhängande bebyggelsestruktur. På så sätt utnyttjas marken effektivt, liksom infrastruktur så som vägar, ledningar, m.m. En sådan struktur bidrar även till aktivitet i gaturummet eftersom den är anpassad efter gående och cyklister och den stödjer därmed också ett hållbart resande.

Variation: Bebyggelsen bör ges ett varierat uttryck och innehåll. Detta är betydelsefullt för möjligheten att skapa en stad som är tillgänglig och attraktiv för alla människor. Genom en sådan variation kan människors olika behov i stadsmiljön och önskemål tillgodoses.

Mänsklig skala: Bebyggelsen bör utformas så att den bidrar till en skala i gaturummet som är anpassad efter den gående och cyklande människan. Detta kan uppnås exempelvis genom att fasaderna ges en sådan detaljering i ögonhöjd att gångare och cyklister upplever dem som väl bearbetade, att det finns visuella målpunkter i ögonhöjd och att material som signalerar xxx används.

Aktiva fasader: Bebyggelsen bör förse med så kallade aktiva fasader för att skapa en öppen, levande och trygg stadsmiljö samt goda förutsättningar att bedriva verksamheter. Detta kan åstadkommas genom att entréer placeras mot gatan samt att bottenvåningarna i största möjliga mån används för publika verksamheter som tillåter att byggnaderna öppnas upp mot gatan. Att placera entréer mot gatan innebär även att innergårdarna kan bli en fredad plats för de boende. Idén om aktiva fasader innebär också att fasader som bidrar till att skapa baksidor i de offentliga rummen bör undvikas.

Gott mikroklimat: Bebyggelsen inom aktuellt planområde bör bidra till ett gott mikroklimat. Detta innebär bland annat att byggnadsvolymer och fasader utformas med hänsyn till vindförhållanden och solförhållanden. Det är särskilt betydelsefullt att bebyggelsen möjliggör goda solförhållanden både i gaturummen och på offentliga platser samt på innergårdar och inne i varje enskild byggnad.

Miljö- och klimatsmarta lösningar: Bebyggelsen bör utformas så att den bidrar till miljö- och klimatsmarta lösningar. Detta kan till exempel innebära att ny bebyggelse uppförs i material som har en lång livscykel, försees med energieffektiva system och har flexibla bottenvåningar som möjliggör både bostäder och verksamheter.

<https://amsterdaming.com/2015/09/21/side-streets-of-amsterdam/> - 2019-12-13

GRÖNSKA OCH VATTEN

Inslag av grönska och vatten: Grönska och vatten bör tillföras inom aktuellt planområde. De gröna och blå inslagen kan bestå av parkytor, växtlighet på torg eller andra hårdgjorda platser, trädplanteringar i gaturummen, etc.

Variation: Det bör finnas olika typer av grönska och vatten inom aktuellt planområde för att bidra till variation i området.

Utformning och växtval: De gröna och blå inslagen bör vara en del av en väl bearbetad utformning av aktuellt planområde. Grönska och vatten bör placeras strategiskt i området, så att den stödjer de funktioner som finns i gaturummen, på platserna och i byggnaderna. Den bör också integreras i dessa miljöer, så att den samspelar med omgivningen.

Det är betydelsefullt att de gröna och blå inslagen utgör en robust struktur eftersom miljön inom aktuellt planområde kommer att användas av många människor och under hela året. Både utformningen av grönskan och vattnet och växtvalen bör svara upp mot detta.

Under delar av boulevarden kommer Västlänkens tunnel att löpa, liksom stora ledningsstråk. Detta kan begränsa möjligheten att plantera träd. I dessa delar kan grön möblering användas och träd planteras i planteringslådor.

Tydliga länkar: De gröna och blå inslagen kan användas för att skapa tydliga länkar inom planområdet. De kan antingen förstärka andra typer av stråk, till exempel kommersiella stråk, eller utgöra egna stråk i form av gröna rum.

Mikroklimat: Gröna och blå inslag bör tillföras och utformas så att de bidrar till ett gott mikroklimat. Det kan bland annat innebära att temperaturen sänks under varma sommark dagar med hjälp av grönska, att luftföroreningar fångas upp med hjälp av växtlighet eller att dagvatten omhändertas med stöd av gröna ytor.

FUNKTIONER

De övergripande strategier som beskrivits ovan handlar om konkreta åtgärder i den fysiska miljön, vilka är möjliga att påverka vid utveckling av aktuellt planområde genom planering och styrning av genomförandefrågor. Utöver dessa strategier finns det också behov av strategier som handlar om områdets innehåll. Dessa frågor kan delvis hanteras genom planering och styrning av genomförandefrågor. I de fall de inte kan hanteras så bör fokus ligga på att möjliggöra, eller förbereda för önskat innehåll.

Med innehåll menas här de funktioner och aktiviteter som stadsmiljön rymmer, både i de offentliga rummen och i byggnaderna.

Funktionsblandning: Inom aktuellt planområde bör en blandning av funktioner eftersträvas. Detta kan åstadkommas genom att bostäder, handel, service och icke kommersiella platser möjliggöres. Funktionsblandningen bidrar till ett en levande stadsmiljö där människor möts och där olika behov och önskemål kan tillgodoses.

Utåtriktade verksamheter bör i första hand lokaliseras i byggnadernas bottenvåningar för att främja aktiva fasader. I de fall det inte är möjligt att ha utåtriktade verksamheter i hela bottenvåningen bör hörnlägen prioriteras. Detta är fördelaktigt både utifrån ett kommersiellt perspektiv och med avseende på upplevelsen av stadsmiljön.

I den mån det är möjligt bör ett varierat bostadsutbud eftersträvas, det vill säga bostäder med olika storlek, olika upplåtelseformer och olika typer av kvaliteter.

Resandefunktioner: Eftersom planområdet utgör ett viktigt kommunikationsnav och regionalt centrum i Göteborg bör resandefunktionerna hanteras särskilt noga. För att de ska fungera krävs attraktiva och robusta miljöer som klarar stora flöden av människor, fungerar under hela dygnet och året och upplevs både som funktinella och trivsamma av resenärerna.

Flexibilitet och samutnyttjande: För att utnyttja marken effektivt och bidra till en innehållsrik stadsmiljö kan det med fördel skapas ytor som möjliggör en flexibel användning och/eller samutnyttjande. Detta gäller såväl i det offentliga rummet som i byggnaderna.

Det bör också finnas utrymme för tillfällig användning och spontana aktiviteter i det offentliga rummet, liksom för olika typer av kulturyttringar.

Samspel: Aktuellt planområde bör rymma gator, platser och byggnader som erbjuder ett varierat innehåll. Detta bidrar till en välkomnande och inkluderande stadsmiljö med goda möjligheter till samspel mellan människor.

Målpunkter: Inom planområdet bör målpunkter lokaliseras till strategiskt viktiga platser. Det är betydelsefullt att målpunkterna blir tillgängliga och väl integrerade i omgivande stadsmiljö. Målpunkter kan också användas för att exempelvis stärka ett stråk eller en platsbildning.

<http://www.davidawilliams.com/wordpress.com/2014/11/05/simply-amsterdam-canals-architecture-street-life/amsterdam-street-life-2/> - 2019-12-13

06. GESTALTNINGSPRINCIPER

I följande kapitel konkretiseras och specificeras de övergripande strategierna för gestaltning ytterligare i form av gestaltungsprinciper. Gestaltungsprinciperna ger en mer ingående beskrivning av hur aktuellt detaljplaneområde bör gestaltas för att de övergripande strategierna ska kunna följas och önskade kvaliteter uppnås. Gestaltungsprinciperna presenteras med utgångspunkt i områdets offentliga platser och stråk och utifrån specifika rumsliga

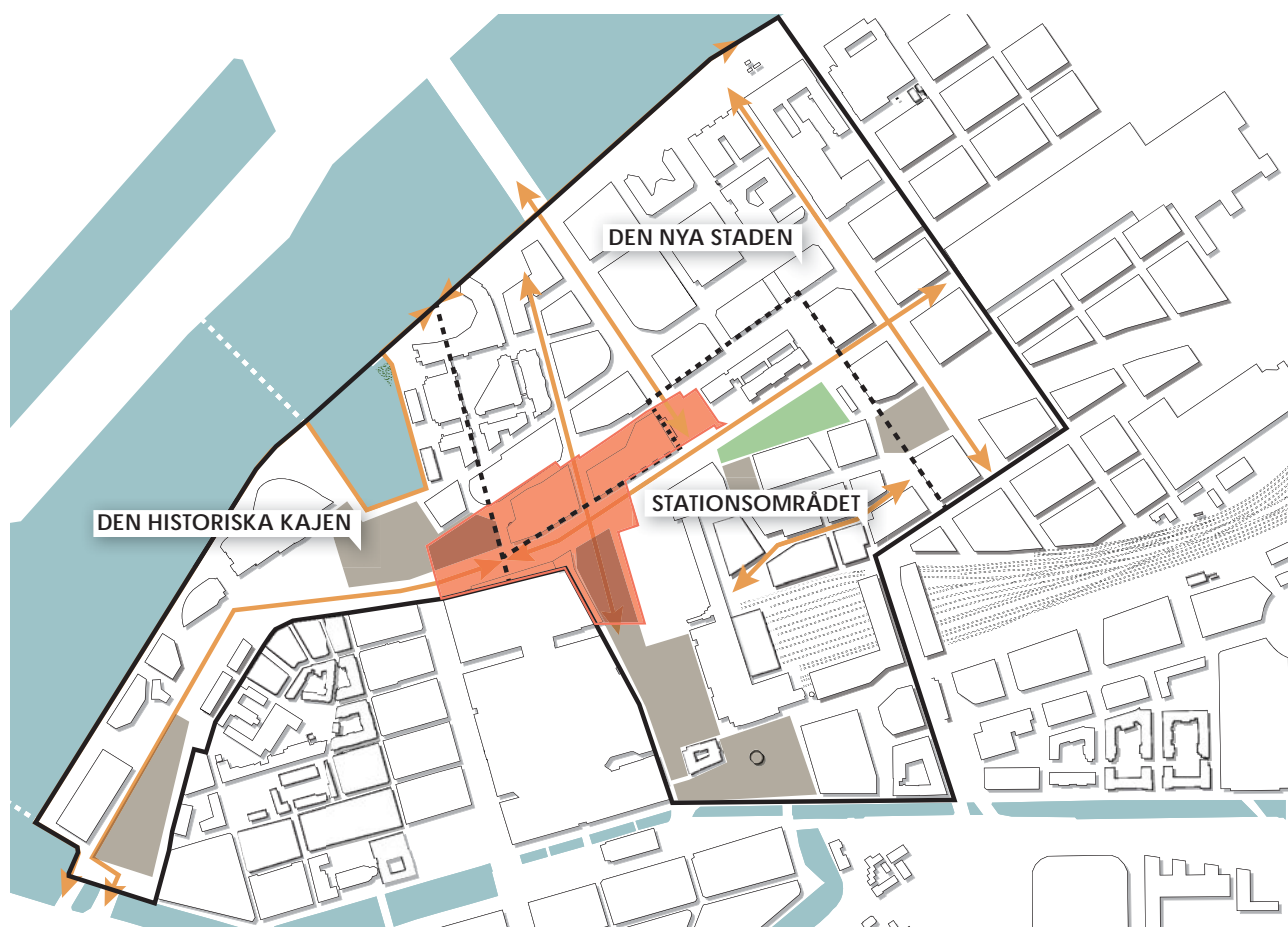
situationer. Planområdet rymmer flera platser, stråk och rumsliga situationer som har betydelse för staden i ett större perspektiv. Gestaltningen av platserna och stråken blir avgörande för möjligheten att skapa en tilltalande och lättnavigerad stad. Nedan beskrivs dessa kort och på nästkommande sidor ges en mer utförlig beskrivning samt förslag på gestaltungsprinciper.

1. Boulevarden & Stadstjänaregatans mynning

Boulevarden löper från Gullbergsvass något öster om aktuellt detaljplaneområde till Skeppsbron i väster och har en egen karaktär som färgar platserna den löper förbi. Detaljplaneområdet ligger vid stadens främsta knutpunkt för kollektivtrafik (Centralstationen och Nils Ericsonterminalen) och där denna möter boulevarden. Detta kommer därför att bli en naturlig startpunkt för promenader längs boulevarden. Vid boulevarden startar även Stadstjänaregatan, och det viktiga stråket upp till Hisingsbron.

2. Hållplats Kanaltorget

Kanaltorget är tänkt som en pendang till Götaplatsen och är ett viktigt torg i den nya stadsbilden. Hållplatsen som avgränsar Kanaltorget i öster blir en koppling mellan Hisingen och Västlänken. På Kanaltorget möter en knutpunkt för kollektivtrafik ett viktigt torg för rekreation och aktivitet.

Detaljplanens läge i korsningen mellan Centralenområdets tre karaktärsområden

3. Nils Ericsonsgatan och Boulevardplatsen

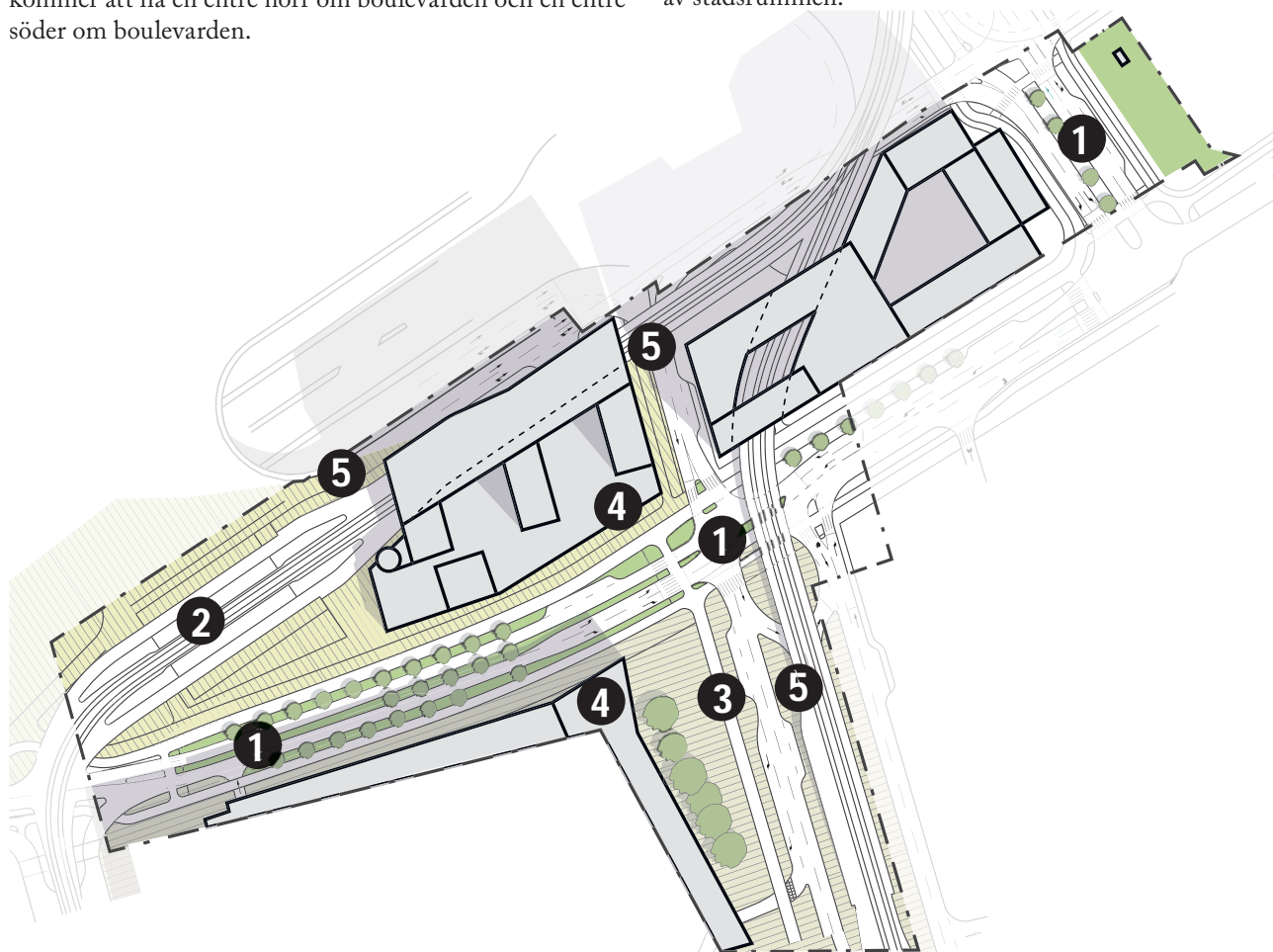
Nils Ericsonplatsen möter boulevarden i en torgbildning framför Nordstan, avgränsad av boulevarden och infarten till Nordstans parkering i norr och söder, och av Nils Ericsonsgatan, med kollektivtrafikramperna, i väst.

4. Västlänkens uppgång

Västlänkens västra uppgång, tillhörande station Centralen, kommer att ha en entré norr om boulevarden och en entré söder om boulevarden.

5. Barriärer och tillgänglighet

Gatorna och kollektivtrafikramperna inom och i anslutning till aktuellt planområde utgör på vissa ställen barriärer. På andra ställen utgör de områden som inte kan befolkas, vilket innebär att det behöver skapas barriärer i anslutning till dem. Dessa barriärer, eller gränser, behöver ges en tydlig gestaltning för att skapa god orienterbarhet i området och för att de inte ska upplevas som otrygga platser eller stråk. Gestaltningen kommer att bli avgörande för upplevelsen av stadsrummen.

Illustrationsplan över detaljplaneområdet

BOULEVARDEN & STADSTJÄNAREGATANS MYNNING

Beskrivning av stråken

Boulevarden som helhet planeras bli ryggraden i den öst-västliga kopplingen mellan Skeppsbron och Gullbergsvass. Den västra delen sträcker sig mellan Lilla Bommen och Kämpegatan. Boulevarden planeras bli ett viktigt kollektivtrafikstråk, huvud- eller pendelcykelstråk och aktivt stråk för fotgängare. Den har potential att bli ett stråk med liv och rörelse. Boulevarden är även ett omledningsalternativ till E45/Götatunneln. Detta kommer att utredas vidare i fortsatt planering.

Inom aktuellt detaljplaneområde möter boulevarden flera distinkta platser – Kanaltorget, den nya torgbildningen vid Nordstan, Västlänkens västra uppgång (station Centralen) och kollektivtrafikramperna till Hisingsbron. De olika mötena bör gestaltas tydligt och med omsorg. Samtidigt ska boulevardens gestaltning vara överordnad platserna längs denna. Boulevarden möter också infartsgatan till Nordstans parkeringshus och lastgatan till Nordstans källarplan.

Det är viktigt att boulevarden ges en sammanhållen karaktär genom hela planområdet. Samtidigt behöver utformningen

anpassas till de olika förutsättningar som råder utmed boulevarden. Vid Västlänken, till exempel, finns begränsade möjligheter till trädplantering. Där kan möblering och fristående planteringar istället skapa boulevardkaraktär.

Stadstjänaregatan blir, med sin koppling till Hisingsbron, ett viktigt stråk i staden. Inom detaljplaneområdet finns Stadstjänaregatans mynning.

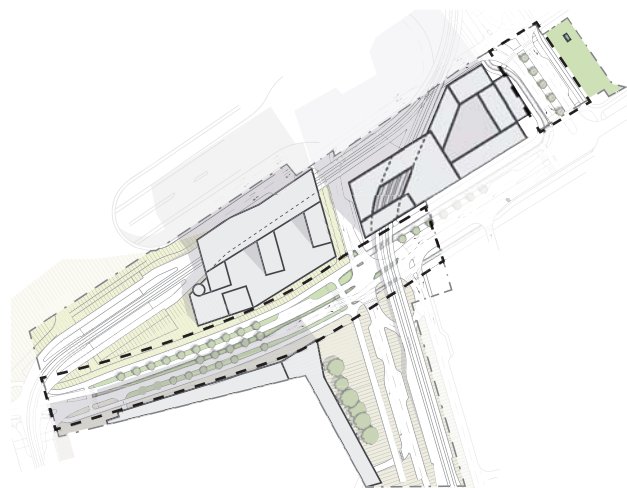
Den första delen av Stadstjänaregatan får låna något av boulevardens gröna karaktär, med träd i en mittrefug, och med park direkt till öster. Att skapa en stark grön karaktär i början av stråket kan vara positivt då den förhöjda brostrukturen blir svårare att förse med träd.

Knäckfrågor för boulevardstråket, med avseende på gestaltning, är:

- Att skapa en konsekvent gestaltning, givet de avbrott som kommer genom ramperna som korsar boulevarden,

Boulevarden och Stadstjänaregatan i Centralenområdet

Boulevarden Stadstjänaregatan inom aktuellt detaljplaneområde

och den del av boulevarden ovan Västlänken som inte tillåter trädplantering.

- Att iscensätta ett tydligt och tilltalande gestaltat möte mellan boulevarden och lastgatan ner till nordstan, som löper under ramperna upp till Hisingsbron.
- Att skapa en generös och öppen boulevardkänsla i ett både högtrafikerat och komplext sammanhang.

Knäckfrågor för Stadstjänaregatans mynning, med avseende på gestaltning, är:

- Att skapa en trovärdig koppling mellan boulevarden och övriga Stadstjänaregatan.

Gestaltungsprinciper för boulevarden

Funktionskrav

- Boulevarden ska möjliggöra rekreation och möten samt attraktiva lägen för uteserveringar. Den bör utformas med generösa trottoarer för att främja en flexibel användning, särskilt på norra sidan eftersom det är goda solförhållanden där. På så sätt kan attraktiva lägen för uteserveringar tas tillvara och små gröna mötesplatser skapas.
- Den barriäreffekt som boulevarden riskerar att få ska motverkas genom att det ges goda korsningsmöjligheter för fotgängare och cyklister.
- Planen medger möjlighet för kollektivtrafik i form av buss och spårväg. Detta skapar också en koppling mellan boulevarden och stationen i östra Nordstan.
- Nordstans lastgata ska möta boulevarden på ett säkert, tilltalande och överblickbart sätt. Ett genomtänkt gestaltande av den stora refugen som omfamnas av lastgatans in- och utfarter blir särskilt viktig, för att skapa ett stadsrum som upplevs som tryggt, rent och öppet.

Grönska och vatten

- Boulevarden ska ges en grön karaktär med hjälp av ett variationsrikt artval och klimatreglerande vegetation.
- Trottoarer och cykelbanor ska åtskiljas från körfälten för kollektivtrafik och bilar med trädrader.
- Under delar av boulevarden kommer Västlänkens tunnel att löpa, liksom stora ledningsstråk. Här används grön möblering och träd i planteringslådor.
- Om boulevarden utformas med en refug i mitten ska träd planteras i refugen.

Material

- Markbeläggnings ska ha stort inslag av naturstensmaterial. Utseende på ny sten ska ansluta till befintlig sten. Alla äldre markbeläggningar med natursten ska behållas och kopplas ihop i ett större sammanhang.
- Torg och öppna platser ska inordnas i sitt sammanhang och marken ges en utformning som anpassas till platsens miljö med stort inslag av naturstensmaterial.

- På gångbanor ska det vara gatsten och på gångbanelängor ska det vara granit och kantsten i granit. På breda gångbanor ska det vara ramsten. Cykelstråk ska inordnas i gatans övriga gestaltning. På körbanor för bil och/eller blandtrafik ska det vara asfalt.

Små byggnader och murar

- Boulevarden kantas av mindre byggnader och murar, men inga tar plats i det inre gaturummet. Detta framstår också som viktigt för att boulevarden ska upplevas som ett öppet och grönt rum.
- Nordstans lastgata löper under den kollektivtrafikramp som ansluter till Hisingsbron från Nils Ericsonsgatan. Om det är möjligt, kan det vara positivt att skapa öppningar till lastgatan de murar som bär upp kollektivtrafikrampen. Öppningar kan bidra till en ljusare nedfart, men kan också tydligare signalera nedfarten i stadsrummet omkring vilket både skapar trygghet och låter nedfarten bli ett dynamiskt och intressant element i stadsrummet.

Möblering

- Boulevarden ska förse med bänkar och/eller andra typer av möbler som möjliggör vila.
- I de fall boulevarden förse med gröna planteringar kan dessa med fördel utformas så att de också ger sittmöjligheter.
- Norra sidan av boulevarden ska utformas så att det ges plats för uteserveringar där måttet mellan fasad och cykelväg är tillräckligt stort.

Belysning

- Boulevarden ska ljussättas så att den upplevs som trygg även kvällstid. Detta är särskilt viktigt i det läge där kollektivtrafikrampen går över boulevarden.
- In- och utfarten till Nordstans lastgata och refugen mellan dessa kan behöva en genomtänkt ljussättning för att skapa ett tryggt och attraktivt stadsrum.
- Då västlänkentunneln ligger relativt högt kan det krävas särskilda lösningar för att förse boulevarden med belysning eftersom det är ont om plats för ledningar.

Konst

- Konst kan vara ett sätt att utveckla känslan av boulevard på de delar av vägen där det inte går att plantera träd – antingen genom konst som anspelar på det gröna motivet, eller genom ett konstmotiv som utvecklas längs boulevarden, och fortsätter bortom träden; en konsekvent gestaltning.
- Konst kan också spela en viktig roll vid infarterna till Nordstans lastgata. Mellan infarterna skapas en stor refug, utan kontakt med byggnader. Denna plats vore tacksam för konst. Läget går att jämföra med järnvägsparken vid Stockholms Central – en utsatt yta omgiven av ramper och vägar – där konstverket *Who is Mr. Walker* av Jan Häfström har bidragit till en attraktiv stadsbild och bättre navigerbarhet.

Färg (för NCS-kod, se rubriken *Fortsatt arbete*)

Standardkulör för:

- Möbler (metall detaljer) och utrustning som belysnings- och skyltstolpar:
Mörk grafitgrå
- Papperskorgar - mörk utsida och ljus invändig plåt:
Mörk grafitgrå; Mellangrå
- Infrastrukturutrustning som belysnings- och kontaktledningsmaster:
Mellangrå
- Möbler (trä detaljer):
Ljusgrå; Mörkgrön; Engelskt röd
- Broar:
Mörk gulgrön; Ljus gulgrön

Gestaltungsprinciper för Stadstjänaregatas mynning

Funktionskrav

- Stadstjänaregatas mynning är en del av kopplingen mellan boulevarden och Stadstjänaregatan – två viktiga stråk i staden. Att göra denna koppling överblickbar och navigerbar blir avgörande. Det är också viktigt att mötet fungerar bra för alla olika trafikslag på gatan; cykel, bil, fotgängare och kollektivtrafik.

Grönska och vatten

- Det blir svårt att ha träd längre fram på stadstjänaregatan, givet att gatan består av en ramp, och därför kan det finnas ett värde i att fokusera på träd där gatan faktiskt inte ligger på bjälklag.

Material

- Markbeläggningen kan visa en övergång från boulevardens karaktär av natursten, till de karaktärer som präglar Stadstjänaregatan och Hisingsbron.

Möblering

- Stadstjänaregatas mynning angränsas i öster av en park, och det är inte säkert att det behövs möblering på den sträckan som berörs av detaljplaneområdet.

Belysning

- Stadstjänaregatas mynning inkluderar ett dramatiskt portikmotiv i östra utbyggnaden på det östra huset, som står på pelare. Portiken kan fungera som en samlade plats i änden av Stadstjänaregatan, och kan belysas på ett sätt som gör att den känns trygg och samtidigt att den utmärks i staden.

Konst

- Stadstjänaregatas mynning skulle kunna ansluta till den konstnärliga gestaltning som präglar övriga Stadstjänaregatan, och kanske även Hisingsbron.

Färg (för NCS-kod, se rubriken *Fortsatt arbete*)

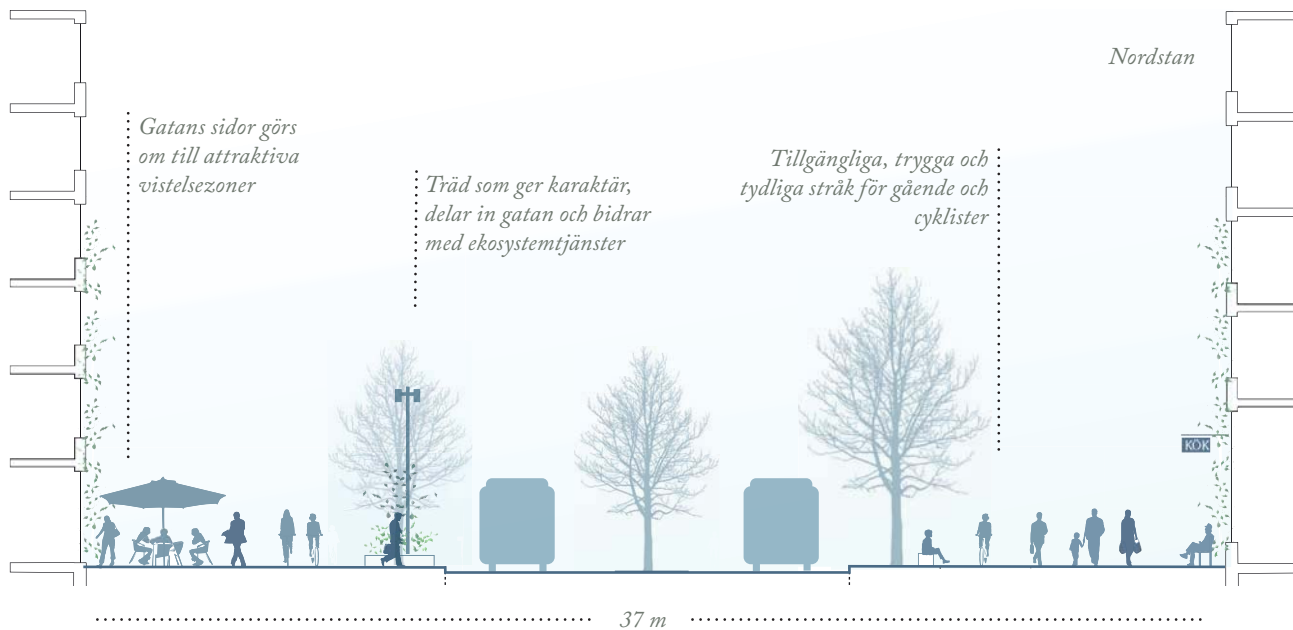
Samma som boulevarden. Bör utredas och samordnas med övriga Stadstjänaregatan och Hisingsbron.

Boulevarden sedd från nordost, med antydning om olika karaktärer öst och väst om kollektivtrafikrampen

Stadstjänaregatan tar avstamp från Boulevarden, och lånar något av dess gröna karaktär.

Principsektion genom boulevarden

Stråk med plats för stadsliv i Paris

Attraktiv miljö i ögonhöjd

Exempel på vistelsezoner i klimatskyddade lägen

Exempel på grön möblering längs gatuavsnitt där det ej är möjligt att plantera träd

HÅLLPLATS KANALTORGET

Beskrivning av platsen

Kanaltorget avses bli en tillåtande och aktiv plats med vattenkontakt. Den kan ses som en pendang till Götaplatsen och den är tänkt att ge utrymme för olika evenemang och aktiviteter med inriktning på barn och ungdomar. Kanaltorget har redan tidigare varit en viktig yta i staden för barn och unga, men är för närvarande till stor del en byggarbetsplats. I framtiden avses Kanaltorget bestå av tre delar:

1. En förplats till GöteborgsOperan.
2. En trappa som möter älven i stadens paradaxel (stråket mellan Götaplatsen och operan),
3. En ny hållplats på Kanaltorget. Denna kommer att ligga på ett svagt lutande plan på en av kollektivtrafikens ramper som ansluter till Hisingsbron.

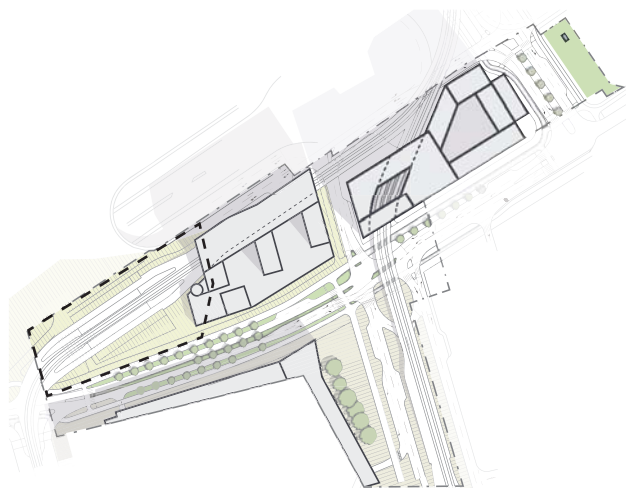
Aktuell detaljplan omfattar den sistnämnda delen; hållplatsen.

Knäckfrågor för platsen, med avseende på gestaltning, är:

- Att skapa ett stadsrum som upplevs som sammanhängande och tillgänglig, givet barriärer och höjdskillnader. (se även avsnitt fem om barriärer, s. XX)
- Att hindra att det skapas oanvändbara fickor i stadsrummet.
- Att skapa en hållplats som upplevs som en naturlig del av Kanaltorget, även om den är på en något högre nivå.

Kanaltorget i Centralenområdet

Hållplats Kanaltorget inom aktuellt detaljplaneområde

Gestaltungsprinciper för hållplats Kanaltorget

Funktionskrav

- Hållplats Kanaltorget ska vara en lättillgänglig plats som är enkel att orientera sig på.
- Platsen ska vara trafiksäker och upplevas som trygg.

Grönska och vatten

- Runt hållplatsen bör det finnas gröna inslag, exempelvis i form av träd.
- Kopplingen till älven bör stärkas genom att den visuella kopplingen till Hisingsbrons pelare bevaras – något som särskilt måste beaktas när barriär mot Götaleden gestaltas (se rubriken *Barriärer och tillgänglighet*).

Material

- Markbeläggningsen ska ha stort inslag av naturstensmaterial. Utseende på ny sten ska ansluta till befintlig sten. Alla äldre markbeläggningar med natursten ska behållas och om möjligt kopplas ihop i ett större sammanhang.
- På gångbanor ska det vara gatsten och på gångbaneläddar ska det vara granit och kantsten i granit. På breda gångbanor ska det vara ramsten.
- Torg och öppna platser inordnas i sitt sammanhang och marken ges en utformning som anpassas till platsens miljö med stort inslag av naturstensmaterial.

Små byggnader och murar

- Över hållplatsen bör väderskydd uppföras. Detta bör utformas så att platsens öppna karaktär bibehålls samtidigt som det skyddar för både regn, vind och stark sol.
- Taket på hållplatsen bör utformas med omsorg och som ett element som bidrar till att ge platsen en unik karaktär.
- Höjden på hållplatsen gör att det bildas murar omkring. De bör gestaltas så att känslan av ett sammanhängande Kanaltorg inte bryts.

Möblering

- Eftersom hållplatsen är en plats där människor kommer att uppehålla sig i väntan på spärvägen bör

den fördes med möbler som ger sittmöjligheter. Dessa bör placeras och utformas så att de passar olika typer av resenärer.

Belysning

- Kanaltorget planeras fördes med effektiv och upplevelserik belysning. Hållplats Kanaltorget kan med fördel belysas på ett sätt som knyter an till denna. Dock är det särskilt viktigt med belysning som stöttar hållplatsens funktionen som just kollektivtrafiknod.

Konst

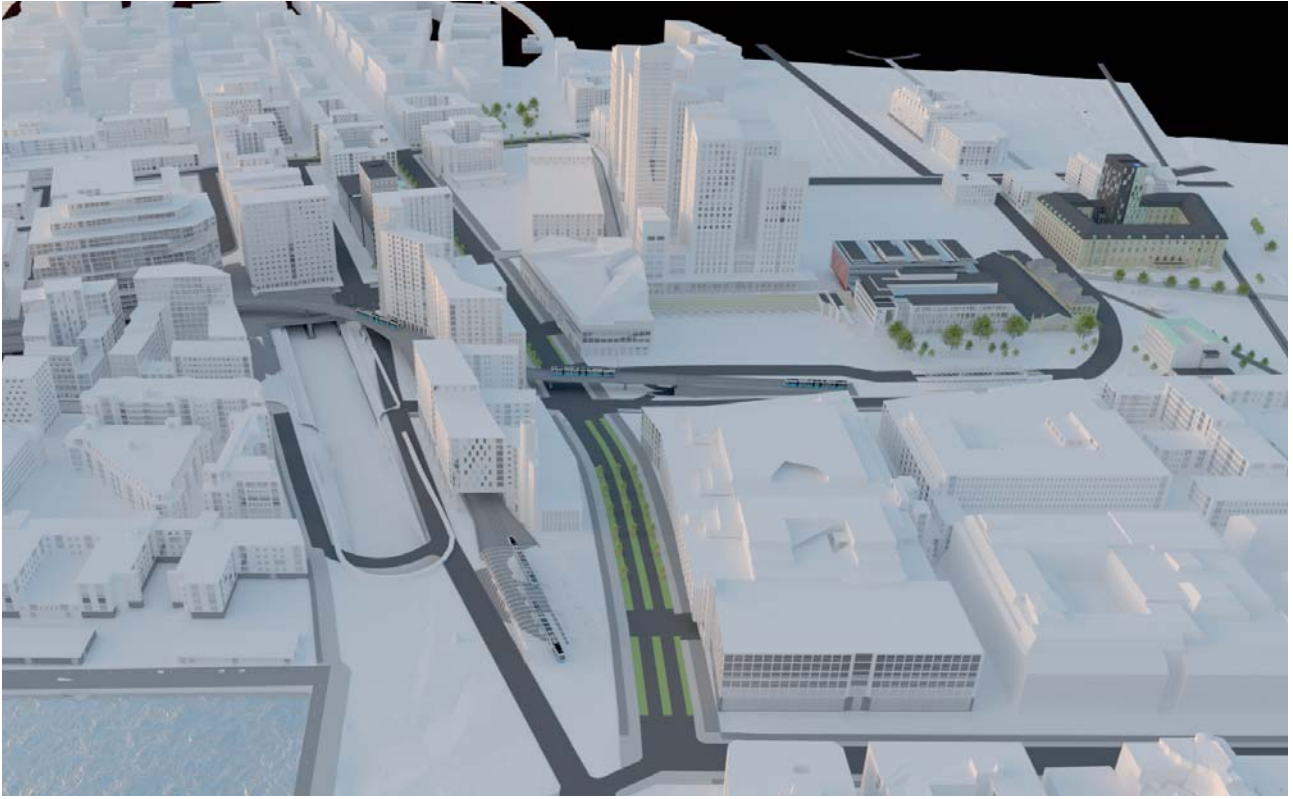
- Muren som skapas av hållplatsens höjdskillnad kommer att bli ett fokus för många förbipasserande, och vore en god plats för konstnärlig gestaltning. Muren är också i en höjd som gör att gestaltningen berikar stadsrummet även för de minsta i stadeten.

Färger

Färg (för NCS-kod, se rubriken *Fortsatt arbete*)

Standardkulör för:

- Möbler (metall detaljer) och utrustning som belysnings- och skyltstolpar:
Mörk grafitgrå
- Papperskorgar - mörk utsida och ljus invändig plåt:
Mörk grafitgrå; Mellanrå
- Infrastrukturutrustning som belysnings- och kontaktledningsmaster:
Mellanrå
- Möbler (trä detaljer):
Ljusgrå; Mörkgrön
- Broar:
Mörk gulgrön; Ljus gulgrön

Hållplats Kanaltorget sedd från väster, med en principiell illustration av väderskydd över hållplatsen

Hållplats Kanaltorget ska vara en öppen och lättillgänglig plats, tydligt kopplad till boulevarden i söder

NILS ERICSONSGATAN & BOULEVARDPLATSEN

Beskrivning av platsen och stråket

Den del av Nils Ericsonsgatan som omfattas av aktuell detaljplan kommer att bestå av tre delar - en del norr om boulevarden som utgör gata, en del söder om boulevarden som utgör en torgbildning och en del söder om boulevarden som utgör ett stråk för kollektivtrafik och motortrafik. Torget angränsar till boulevarden i norr och benämns därför fortsättningsvis "Boulevardplatsen". De tre delarna beskrivs separat nedan och under rubriken *Funktioner och utformning*.

Gata norr om boulevarden: Norr om boulevarden kommer Nils Ericsonsgatan enligt nuvarande planer att avslutas vid Götaleden. Men en siktlinje fortsätter fram till Hisingsbron, och en av Hisingsbrons pelare bildar ett blickfång för gatan och ger en visuell kontakt med älven.

Boulevardplatsen: Boulevardplatsen ansluter direkt till boulevarden, Nordstan och den södra entrén till Västlänkens uppgång. Platsen är tillgänglig för gående och cyklister. Biltrafik förekommer endast i form av utrycknings- och servicefordon och färdtjänst. Platsen bör utformas så att den upplevs som välkomnande, lättorienterad och trygg.

Den behöver också utformas så att den stöttar entrén till Västlänkens uppgång.

Gata söder om boulevarden: I öster avgränsas Boulevardplatsen av en refug och öster om refugen ligger den del av Nils Ericsonsgatan som dels utgör infart till Nordstans parkeringshus, dels kopplar samman boulevarden med Drottningtorget. Parallellt löper en ramp för spårväg som kopplar till Hisingsbron. Öster om rampen ligger ytterligare en del av Nils Ericsonsgatan som kopplar Drottningtorget med boulevarden. Under rampen för spårväg ligger en ramp som utgör lastgata för transporter till och från Nordstan. Rampen ansluter till Nils Ericsonsgatan i båda färdriktningarna och vidare till boulevarden.

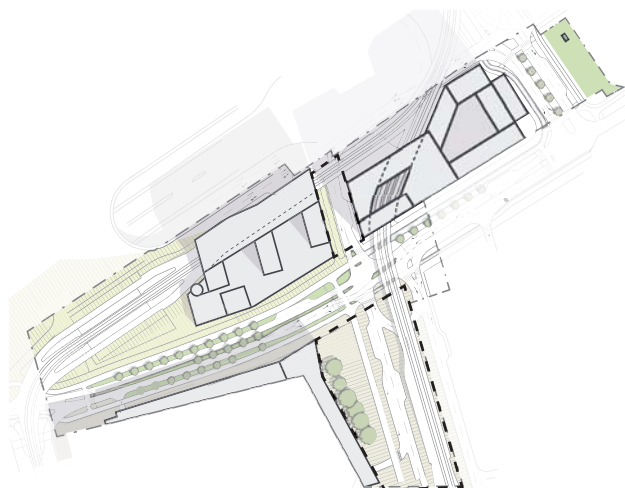
Knäckfrågor för Nils Ericsonsgatan och Boulevardplatsen, med avseende på gestaltning, är:

Gatan norr om boulevarden:

- Att tydligt signalera att gatan tills vidare enbart är för

Nils Ericsonsgatan, Boulevardplatsen och Nils Ericsonplatsen i Centralenområdet

Nils Ericsonsgatan och Boulevardplatsen inom aktuell detaljplaneområde

trafik, och inte gående eller cyklister, och samtidigt skapa ett tydlig, tryggt och tilltalande gaturum.

Boulevardplatsen:

- Boulevardplatsen bör både stärka boulevarden och skapa en överblickbar samlingsplats intill Västlänken. Det är ett komplext sammanhang, och Boulevardplatsen erbjuder möjligheter att göra stadsrummet lättare att läsa och navigera.
- Att se till att de existerande träden blir en naturlig del av platsens gestaltning.
- Att skapa en trygg och stadsmässig torgkänsla intill trafik och ett komplext urbant sammanhang med ramper.

Gatan söder om boulevarden:

- Att undvika en känsla av bortglömda rum, intill muren som delar av rummet och som inte under normala omständigheter går att nå.

Eftersom knäckfrågorna avseende gestaltning för den norra delen av Nils Ericsonsgatan i huvudsak rör Västlänkens uppgång, den norra kollektivtrafikrampen och Södra Sjöfarten beskrivs inga särskilda gestaltungsprinciper för denna del. Den berörs istället av gestaltungsprinciperna som redovisas under rubrikerna *Västlänkens uppgång* och *Gränser*.

Gestaltungsprinciper för Boulevardplatsen

Funktionskrav

- Boulevardplatsen ska fungera både som en yta där stora flöden av gående och cyklister passerar och en yta där gående uppehåller sig.
- Det ska finnas sittmöjligheter för både resenärer och för andra besökare.
- Boulevardplatsen ska stötta entrén till Västlänken.
- På boulevardplatsen ska det finnas plats för lek och vistelse för barn och unga.
- Boulevardplatsen kan med fördel förses med funktioner och/eller element som uppmuntrar förbipasserande att stanna till.
- Infart till Nordstans garage sker över södra delen av torget och genom en infartsfil.

Grönska och vatten

- Befintliga träd på platsen ska bevaras i största möjliga mån.
- Platsen ska förses med rumsskapande vegetation som bidrar till att hålla nere skalan och som skapar attraktiva miljöer för vistelse, vila och väntan.
- Mellan boulevardplatsen och den gata som angränsar i öster bör det anläggas en grön yta, som både bidrar med ytterligare gröna inslag i gaturummet och fungerar som ett avskiljande element mellan torget och gatan.

Material

- Boulevardplatsen bör förses med en sammanhållen markbeläggning, så att torget blir läsbart som plats.
- Markbeläggningen ska ha stort inslag av naturstensmaterial. Utseende på ny sten ska ansluta till befintlig sten. Alla äldre markbeläggningar med natursten ska behållas och om möjligt kopplas ihop i ett större sammanhang.
- På gångbanor ska det vara gatsten och på gångbanelängor ska det vara granit och kantsten i granit. På breda gångbanor ska det vara ramsten. Cykelstråk inordnas i gatans övriga gestaltning.

- Torg och öppna platser inordnas i sitt sammanhang och marken ges en utformning som anpassas till platsens miljö med stort inslag av naturstensmaterial.

Små byggnader och murar

- Den nivåskillnad som kommer att bli mellan befintliga träd och Boulevardtrget kan med fördel hanteras genom uppbyggnad av stödmurar som även fungerar som sittplatser.

Möblering

- Boulevardplatsen ska förses med bänkar och/eller andra typer av möbler som möjliggör vila.

Belysning

- Boulevardplatsen ska förses med belysning som både bidrar till att ge torget en trivsamt karaktär och som fungerar som vägledande för funktioner på och i närheten av torget.
- Öster om södra entrén planeras lanterniner som ska förse mellanplan med dagsljus. Gestaltningen ska bli en naturlig del av platsbildningen.

Konst

- Konst har en särskild potential att stärka stadsrummet vid Boulevardplatsen. Konst kan bidra till att etablera en specifik plats; att skapa en intuitiv samlingspunkt i ett svärgreppat sammanhang. Konst kan också bidra till att stärka upplevelsen av boulevarden.

Färg (för NCS-kod, se rubriken *Fortsatt arbete*)

Standardkulör för:

- Möbler (metall detaljer) och utrustning som belysnings- och skyltstolpar:
Mörk grafitgrå
- Papperskorgar - mörk utsida och ljus invändig plåt:
Mörk grafitgrå; Mellangrå
- Infrastrukturutrustning som belysnings- och kontaktledningsmaster:
Mellangrå

- Möbler (trädetaljer):
Ljusgrå; Mörkgrön; Engelskt röd
- Broar:
Mörk gulgrön; Ljus gulgrön

Gestaltungsprinzipien für die Straße

Funktionsanforderungen

Den södra delen av Nils Ericsonsgatan har fyra separata funktioner. Funktionerna är följande:

- Ramp för spårvägen som ansluter till Hisingsbron, fortsättningsvis benämnd kollektivtrafikramp.
- Ramp för godstrafik som ansluter till Nordstans parkeringshus, fortsättningsvis benämnd lastgata.
- Gata som leder biltrafik in till Nordstans parkeringshus och bil- och busstrafik från boulevarden till Drottningtorget.
- Gata som leder busstrafik från boulevarden till Nils Ericsonsterminalen och som leder biltrafik från Drottningtorget till boulevarden.

Grönska och vatten

- Kollektivtrafiktrafikrampen föreslås byggas in med en mur på den sträcka som löper utmed Boulevardplatsen. Muren bör ges en omsorgsfull gestaltning, exempelvis med hjälp av gröna inslag.

Material

- På körbanor för bil och/eller blandtrafik ska det vara asfalt.

Små byggnader och murar

- Rampen bildar en mur, och dess gestaltning är avgörande för upplevelsen av gaturummet.

Belysning

- Gatubilden är komplicerad, med stora delar som inte går att nås av fotgängare, och där inget händer. Belysning blir ett viktigt sätt att skapa trygghet, överblickbarhet och spänning.

Konst

- Rampens sidor kan lätt komma att upplevas som statiska och förbjudande. Konst kan vara ett sätt att aktivera ytan och skapa blickfång.

Färg (för NCS-kod, se rubriken *Fortsatt arbete*)

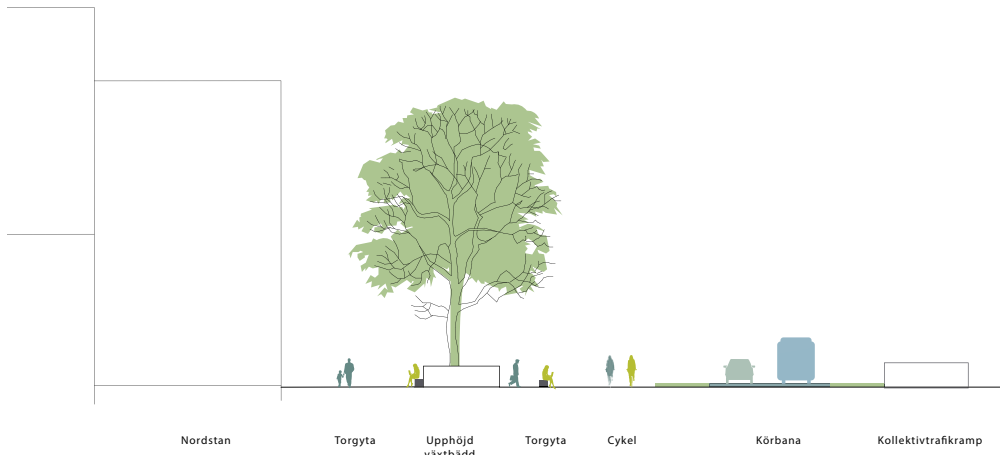
Standardkulörer lika boulevardplatsen.

Nils Ericsonsgatan och Boulevardplatsen sedda från söder, med kollektivtrafikrampen och väg E45 som avgränsar gatan i norr

Boulevardplatsen ska vara en öppen och välkomnande plats god sikt mot Hisingsbron i norr

Principsektion genom Boulevardplatsen - exempel på hantering av höjdskillnad i mark vid befintliga träd

Plats för fotgängare och cyklister

Exempel på gågata som kopplar samman platser av olika

Exempel på flexibla ytor för vistelse

VÄSTLÄNKENS UPPGÅNG

Beskrivning av uppgången

Förhållandena runt den norra och södra entrén till Västlänkens uppgång skiljer sig åt men rymmer delvis liknande utmaningar.

Den norra entrén är belägen i hörnet mellan boulevarden och förlängningen av Nils Ericsonsgatan norrut. Entrén har därmed ingen egentlig förplats i själva gaturummet.

Den södra entrén är belägen i hörnet mellan boulevarden och den nya platsbildningen på Nils Ericsonsgatan, Boulevardplatsen. Entrén ligger på så sätt i direkt anslutning till en öppen plats som också blir en sorts förplats till entrén och möjliggör vistelse.

Hur Västlänkens stationer och stadsrummen kring dessa utformas kommer att ha en avgörande betydelse för möjligheten att uppnå visioner, mål och riktlinjer för utvecklingen av Centralenområdet. I arbetet med Västlänken har ett antal kvaliteter definierats, som ska bidra positivt med avseende på dessa. Kvaliteterna är:

- urbana kvaliteter
- mänskliga vistelsekvaliteter
- robusta miljöer över tid
- självklara flöden

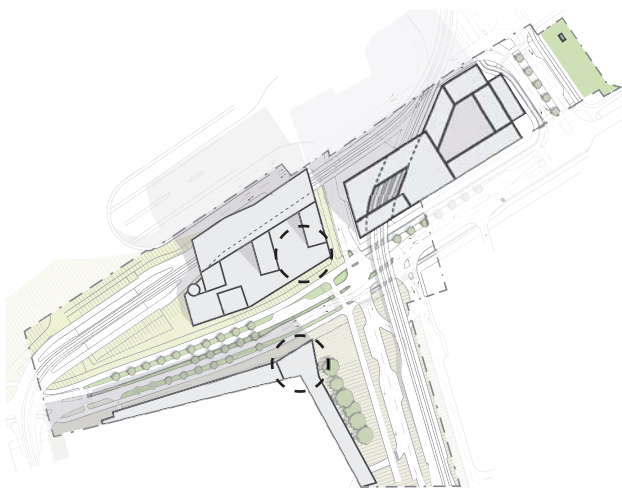
Dessa kvaliteter beskrivs närmare på kommande sidor.

Knäckfrågor för de båda entréerna till Västlänkens uppgång, med avseende på gestaltning, är:

- Att göra stadsrummet tydligt och lätt att navigera, för resenärer som kommer direkt upp från Västlänken, till en av stadens mest komplexa sammanhang.
- Överblickbarhet – går det att skapa blickfång som assisterar navigerandet. Tydlig, lättläst skyltning av västlänkens entréer.

Uppgången ligger mitt i Centralenområdet

Uppgågens båda entréer, en norr och en söder om boulevarden

Gestaltungsprinciper för Västlänkens uppgång

Funktionskrav

- Västlänkens uppgång ska gestaltas så att dess funktion som entré till stationen blir tydlig.
- Västlänkens uppgång ska gestaltas så att den går den omgivande platsen till mötes. Att plocka in motiv från platsen intill kan göra det tydligare vilken entré resenären har nått.
- Västlänkens uppgång och stadsrummet utanför ska vara enkla att orientera sig i. Resenärer ska utan svårigheter kunna förstå hur de ska ta sig vidare från uppgången/entrén. Samtidigt ska det också finnas ytor i anslutning till entréerna där resenärer kan pausa utan att störa flödet av resande.

Grönska och vatten

- De stadsrum som ligger i anslutning till Västlänkens uppgång bör förses med gröna inslag i största möjliga mån. Dock ligger båda entréerna i en del av Centralenområdet som är särskilt svår att plantera träd i med anledning av anläggningarna under mark. Det kan därför med fördel fokuseras på planteringskärl och träd i krukor, både i stadsrummen och inne i entréerna. Boulevardens gröna tema kan utvecklas i mobila element.

Material

- Markbeläggning och gestaltning från de intilliggande stadsrummen kan med fördel spilla in i själva entréerna för att signalera var entrén är belägen och för att bidra till ökad läsbarhet. För materialförslag, se tidigare avsnitt om boulevarden och Boulevardplatsen.
- Båda entréerna ska vara uppglasad för överblickbarhet och trygghet.

Möblering

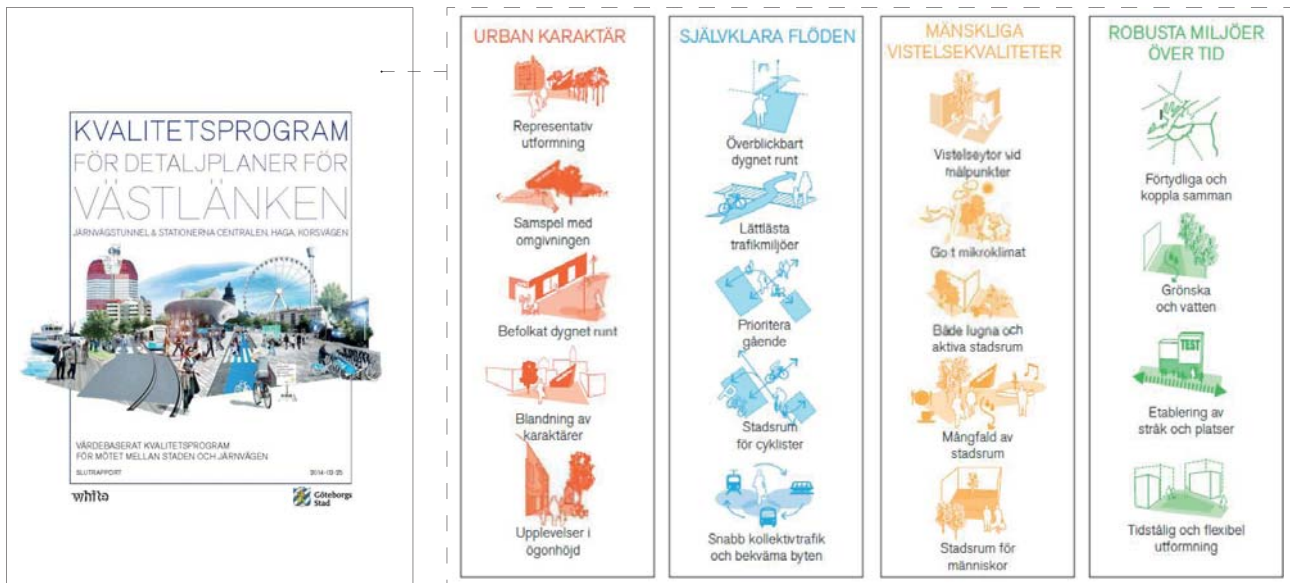
- Det ska finnas bekväma sittmöbler nära båda entréerna, placerade så att de inte hamnar i vägen för flöden och navigerbarhet och samtidigt inte är så undangömda att det skapar otrygghet.

Belysning

- De uppglasade entréerna kan bli som lyktor på kvällen, som underlättar för människor att orientera sig i Centralenområdet.

Konst

- Konst kan vara ett sätt att skapa en kontinuerlig upplevelse genom uppgången.

Utdrag ur kvalitetsprogram för detaljplaner för Västlänken med prioriterade kvaliteter och riktlinjer för utformning av stationsmiljöerna:

Urbana kvaliteter: Stadsrummen runt stationerna ska ge en bild av staden, både dess historia och framtidsambitioner. Bra platser är en del i det sammanhängande stadslandskapet samtidigt som de präglas av den lokala karaktären – dess hus, människor och verksamheter. På så sätt kan det lokala stadslivet berika den urbana mångfalden.

Mänskliga vistelsekvaliteter: Människor stämmer träff vid knutpunkter. Människor gillar att vara där andra är. För att skapa trygga och intressanta vardagsplatser vid stationerna måste stadsrummen.

Robusta miljöer över tid: Urbana platser har ett rikt utbud på byggda, gröna och blå stadsrum. Tillsammans ger de ett mångsidigt innehåll, som utgår från historiska strukturer och som tål att förändras över tid. För att tidigt locka människor att använda platserna och stråken bör de redan under byggtiden vara ett attraktivt tillskott för sin omgivning.

Självklara flöden: Stadsrummen kring stationerna ska vara utformade för att tydligt prioritera gående, både de som kommer till platserna och de som ska byta i kollektivtrafiken. Det är gående och cyklister som använder stationerna och stråken måste kännas självklara i sin sträckning för dem, vara trygga och gena och vara väl sammankopplade med omgivande stadsrum och med resten av staden.

Uppgångarna ska vara tydliga men också en del av staden.

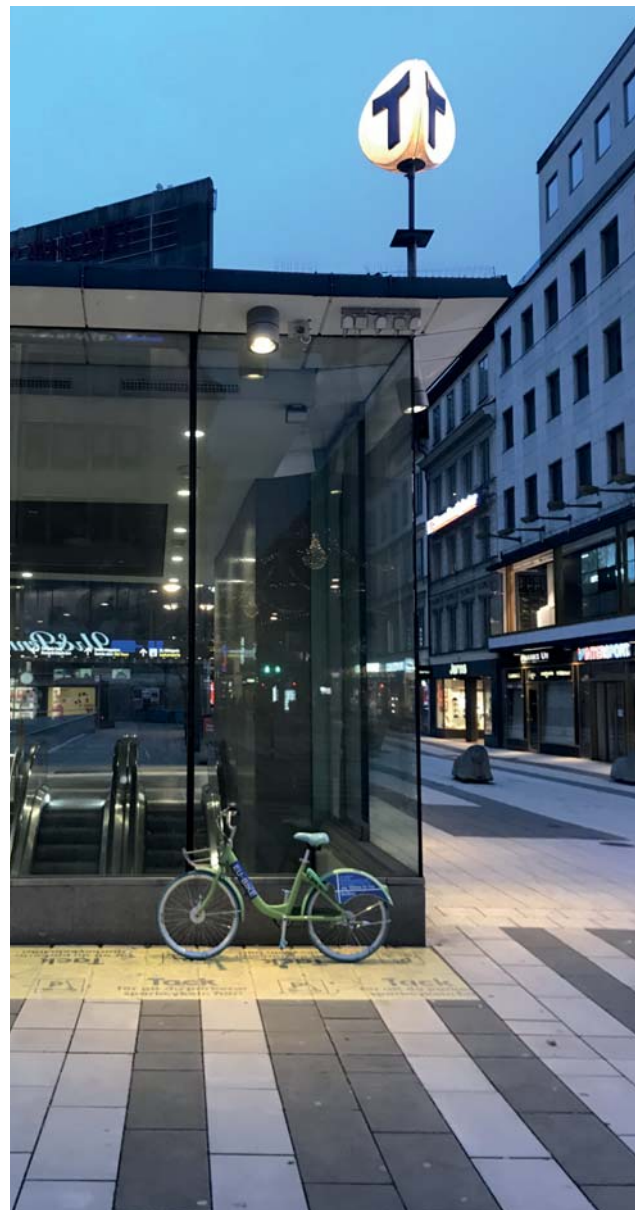

CC BY ERIKSSON, SE

Vid Boulevardplatsen bidrar uppgången till en torgbildning.

Det bör finnas möjlighet att uppehålla sig nära uppgångarna.

Exempel på uppglasad entré

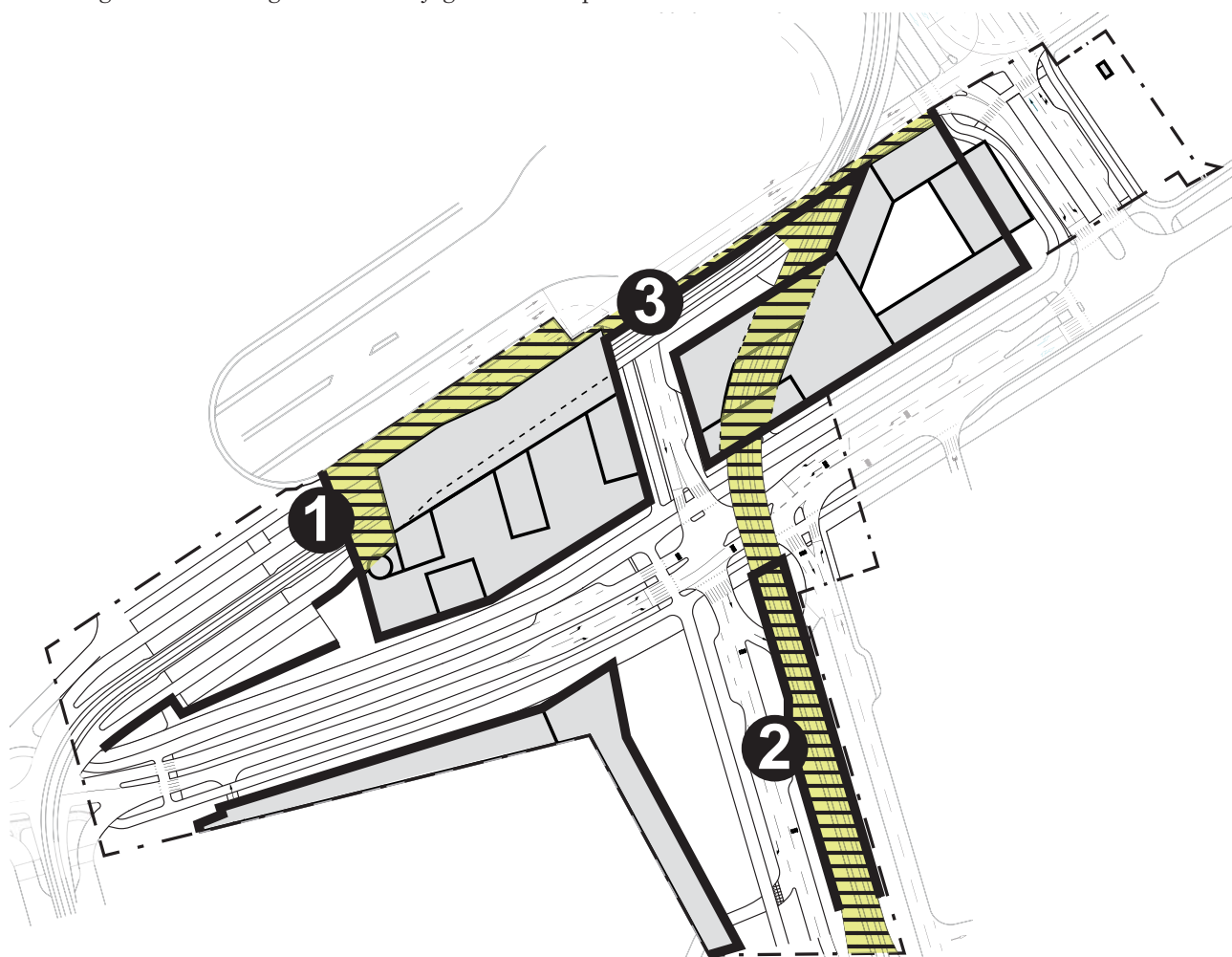

Skytningen till entréerna kan med fördel framträda tydligt

BARRIÄRER OCH TILLGÄNGLIGHET

Detaljplaneområdets trafiksystem skapar i vissa fall barriärer; både i form av höjdskillnader och i form av breda, relativt trafikerade stråk. Kollektivtrafikramperna kan dessutom uppfattas som visuella barriärer och barriärer i form av otryga platser. Vidare utgör delar av trafiksystemet områden som inte kan befolkas på grund av säkerhets-skäl. Detta innebär att områdena måste avgränsas, vilket medför ytterligare barriärer i stadsrummet. Gestaltningen av samtliga barriärer är avgörande för möjligheten att skapa

ett stadsrum som upplevs som läsbart, välkomnande och tryggt. På nästkommande sidor beskrivs de gränser som är mest påtagliga inom området och vad som bör beaktas i gestaltningen av dessa.

Situationer inom aktuellt planområde där stadsrummet avgränsas av murar och/eller högtrafikerade vägar

1. Kollektivtrafikrampen vid Kanaltorget's hållplats

Knäckfrågor för de partier där ramperna möter bebyggelse, med avseende på gestaltning, är att:

- Att den bidrar till ett attraktivt och sammanhängande torg, men samtidigt signalerar att rampen inte är tillgänglig.

Funktionskrav och utformning:

- Grönska kan användas för att avgränsa torget och

signalera att det inte går att ta sig vidare.

2. Kollektivtrafikrampen vid Boulevardplatsen

Knäckfrågor för de partier där rampen möter torget, med avseende på gestaltning, är:

- Att den bidrar till att definiera gaturummet och inte blir en död zon, bakom trafiken.
- Att undvika skräpighet på den refug som inte nås av fotgängare.

Funktionskrav och utformning:

- En konstnärlig utsmyckning med ljus och eventuellt

även öppningar till lastgatan under rampen skulle kunna ge ett mer levande gaturum.

3. Nils Ericsonsgatan möter Södra Sjöfarten

Mötet mellan Nils Ericsonsgatan och Södra Farten kan vara en av de känsligaste delarna av planen i nuläget. Nils Ericsonsgatan är ett viktigt stråk, och en viktig koppling till Älven. I nuläget avslutas den i en återvändsgränd omkring Götaleden.

Knäckfrågor för de partier där Nils Ericsonsgatan möter gator och torg, med avseende på gestaltning, är:

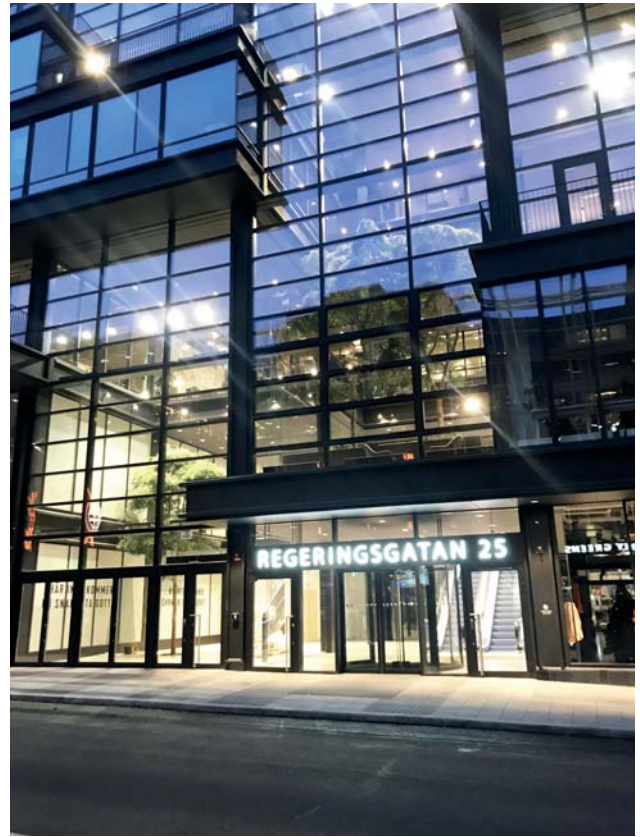
- Att göra rummet mellan husen och Södra Sjöfarten både överblickbart och i praktiken överblickat. Att skapa en trygg och genomskiktlig zon.

Räcke vid höjdskillnad med virkad installation, Hornsgataspuckeln, Stockholm - exempel på en avgränsning i stadsrummet

Konstnärlig utsmyckning av barriärer

Detaljplaneområdet kommer, som konstaterats ovan, att förutsätta barriärer av olika slag. För att barriärerna ska bidra till ett attraktivt och välkomnande stadsrum kan konst inorporeras i gestaltningen. Konst inorporerad i murar i form av friser, målningar och skulpturer har alltid förekommit, och det finns många exempel att utgå ifrån. I detaljplaneområdet kan det även vara aktuellt att inorporera konst i mer öppna och genomsläppliga barriärer. Det vore även möjligt att skapa förutsättningar för tillfälliga installationer – särskilt där Nils Ericsonsgatan möter Södra Sjöfarten. En tillfällig konstinstallation där Nils Ericsonsgatan tar slut vid Södra Sjöfarten kunde vara en tacksam lösning, i väntan på en överdäckning.

Inglasat café vid brofäste, T-Centralen Stockholm – exempel på utformning av en miljö som annars hade kunnat upplevas otrygg

Att skapa trygghet och variation i slutna stadsrum

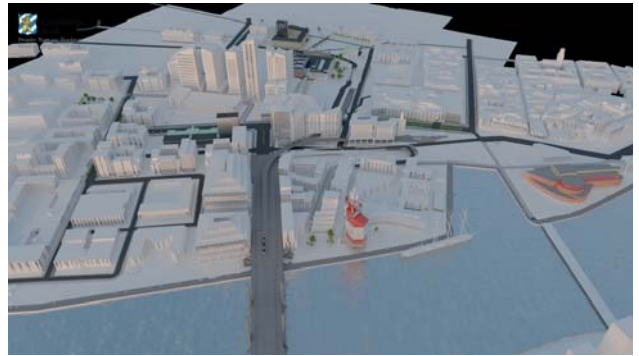
Detaljplaneområdet har, som framgår av diagrammet på sidan 43 en problematik med slutna rum och återvändsgränder i samband med komplexa trafiksituationer. Det blir därför viktigt att gestalta byggnaderna omkring så att rummen upplevs som trygga och överblickade.

Några möjligheter för att skapa trygga rum.

- Brofästen kan kombineras med uppglasade funktioner. Se referens på café från Plattan, Stockholm.
- Tydliga, öppna rumsligheter inuti byggnaderna, som knyter an till gaturummet. Variationen inomhus kan ge en rikare upplevelse av gaturummet utanför.

Vyer över aktuellt planområde, föreslagen utveckling

07. FORTSATT ARBETE

Detaljplanens omfattning är begränsad sedd till ytan, men det är ett osedvanligt komplext sammanhang; ett möte av tre karaktärsområden och stadens tre viktigaste kollektivtrafiksystem. Planen har ett djup och en tredimensionalitet som är ovanlig i stadssammanhang, och platsen är unik i sin komplexitet för Sverige. Detta, i kombination med att planering och utveckling av området sker i löpande, gör att några frågor behöver utredas vidare vad gäller gestaltning. Dessa beskrivs nedan.

Kollektivtrafikramperna

Kollektivtrafikramperna skapar potential för ett spännande stadsrum, men tillför också utmaningar. Det är viktigt att gestaltningen och den konstnärliga utsmyckningen av ramperna utreds noga och uppdateras om det sker ändringar i planeringen och genomförandet av aktuellt område som påverkar ramperna.

Nils Ericsongatans avslut

Nils Ericsongatan är ett viktigt stråk i området och kommer i den närmaste framtiden att avslutas i en återvändsgränd vid Södra Sjöfarten. Utförandet av återvändsgränden, och vad som händer om en överdäckning sker av väg E45 sker, är frågor som borde studeras noga och kontinuerligt uppdateras när andra delar av planen utvecklas.

Markhöjder

Trafikkontoret på Göteborgs Stad ska utreda exakt dragning av gator i detaljplaneområdet inklusive markhöjder. När detta är slutfört bör resultatet vägas in i gestaltningen av planområdet.

Färger

Förtydligande av tidigare hänvisade färger:

Mörk grafitgrå (NCS S 8500-N Glansvärde 40)

Mellangrå (NCS S 4502-Y Glansvärde 40)

Ljusgrå (NCS S 3502-Y Glansvärde 40)

Mörkgrön (NCS S 8010-G10Y Glansvärde 40)

Engelskt röd (NCS S 6030-Y80R Glansvärde 40)

Mörk gulgrön (NCS S 7020-G50Y Glansvärde 40)

Ljus gulgrön (NCS S 4020-G70Y Glansvärde 40)